

Cenzurat

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította:

XIX. ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1937. 10. SZÁM.

TARTALOM:

- Az Ige Tükrében. A beszéd bűne. (Káli D.)**
Prédikáció-vázlatok. (Nagy Zoltán.)
Az igehirdetés ténye és célja. (Kozma T.)
Isten Igéje és az egyház viszonya Kálvin
Institutioja alapján. (László Dezső.)
A romániai baptista egyház. (Orth Imre.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:
DR. IMRE LAJOS DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 120 Lei
Egyes szám ára 12 Lei

Megjelent!

Az 1938. évre

Megjelent!

A csendes óra és családi áhitat könyve

A minden napra szóló igemagyarázatokat és imádságokat református népünk minden rétege használhatja.

A 380 oldalas könyv ára izléses kiállításban 28 Lei.

Leszakithatós bibliai tömbnaptár

az 1938. évre. — A minden napra igemagyarázatot, imádságot és éneket tartalmazó tömbnaptár falra akasztható, vagy írósztalra állítható, művészi kivitelű kemény hátlappal 48 Lei.

Kagawa

a nagy japán keresztyén. Irta: Imre Lajos. Ára 8 Lei.

Moody Dwight

Mozaikok egy világmisszionárius életéből. Irta: Dr. Horváth Jenő.
Ára 6 Lei.

A mi dalaink

ifjúsági daloskönyv második bővített kiadása. Ára 15 Lei.

Dr. Ravasz László:

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron előállítva ára: **200 Lei.**

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 180 Lei.

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia.

A beszéd hűne.

II. Péter 1 : 16.

Péter levele mentegetőzik, hogy írója egészen kikapcsolta a hatáskeresést: nem engedte belekeveredni egyénisége, tudása, hajlamai, képességei szavát az Igébe. Semmi egyéb nem akart lenni, mint a Szentlélek szócsöve.

Tény, hogy a „mesterkélttség” alig egy negyedszázad kitartó irányzata folytán kikopott a használatból. Szónokiasság, póz, mimika, gesztus, páthosz odalett a templomi beszédből. Ily stílusú beszéd ma már műemlék-számba megy, vagy az őszinteség rovására.

Lehet-e hát sietni az örömmel? A szegényedés mégse nyereség. Ellenben tisztázódott, hogy hol a helye a szónokiasságnak. Nagy belső erők indíttatása tán ma se cseveghet. Más a folyam és más a patak hangja. Olykor — ritkán, mint az óda — a szó, a beszéd tömegek felemelkedésének, eldöntésének manifesztáló organumává emelkedik. Támadhat néha — mint a forgószél — alkalom, mit csak prófétai dinamika bír átfogni és szavak, miket átfiztott temperamentum kaphat szárnyra.

Helyén van, hogy ősztönös megérzésre felhagytunk a papírmassé-súlyozók emelgetésével; hogy a közvetlen, természetes, egyszerű beszédmódon lett a templomi beszéd stílusa. Több a tárgyi mondanivaló, mélység, tömörség, meggyőzés a fő. Röviden, vélesen!

Azonban nemcsak ennyiről van szó. Alig gondolható, hogy a beszédek külső átalakulásával a Szentlélek félrehárított az útból minden akadályt a beszélő részéről. Több az, ami úgyszólván „hivatalból” hitelteleníti a beszédet.

Nem vagyunk-e túlbuzgók mások rendreutasításában? Ez a néha poffal felérő cirógatás vadítólag szokott hatni.

Miközben az állandó hitigazságokat kihangsúlyozzuk, nem a saját csalhatatlanságunkat toljuk előtérbe? Az ellenőrt semmi kiadásban se látják szívesen. Fölényünk végül oly vitán felülivé nő, hogy hallgatóink — ha még bírják — csakis színleléssel fognak boldogulni. Kitermeltük a kevély álszenteket és elriasztottuk a szemérmes őszintéket.

Csak egy theologiai tanár nem várt betoppanása is diákos zavarba hozna, — holott máskor el voltunk ragadtatva saját képességeinktől.

Beszélünk olyan dolgokról, melyek meghaladják tapasztala-

tunkat. Bölcselkedünk, okoskodunk, beképzeltünk. Elhítetjük magunkkal, hogy egy kátélevezetés logikai következetessége felér egy tapasztalattal. Hozzájuttatjuk magunkat egy csomó képlethez és recepthoz. Egy matematika-tanárra emlékeztet ez, aki nem hanyagolta el a hatodik tizedestörtet sem, de a ruhakefélet csaknem mindig.

A hétről-hétre ismétlődő funkció magában véve is gépies látszatot húz a fejünk fölé. De ha még elméleteket szélesztünk, szobathémákat tűzünk ki és oldogatunk: szépen leszegényedünk.

Igy jön elő, hogy a pillanat ihletéséhez kell folyamodnunk. Elsoványodik az imádságunk. Nem merünk vállalkozni csak a töltünk kitelő dolgok határáig. Kapkodunk az alkalmasszerűségeken és lejártatjuk a malmunkon jól ismert zugás mellett.

Mi jöhet még ez után? — A belső szégyenkezés, fáradság, csüggedés, lemondás. S mert natura horret vacuum: hadd jöjjön a pótlék.

„Mi láttuk és hallottuk“ — mondják az Isten emberei. Milyen világos és egyszerű ez a bázis, ez az önigazolás!... És mégse lehet eltanulni. — Mennyi tudatosság, biztosság és szerénység egy egyszerű mondatban. Túl mutat a mesterségbeli tudás szertárán. A hitel és elhítetés akkora tökéjére mutat, ami nem szorul segítségre. Az emberben magát megbizonyító Istenre mutat. A Szentlélekre.

Dőre dolog volna, ha a gyémántbányász a csákányával vagy az izmaival dicsekednék, vagy akár az egész gépi berendezés tökélyével. Az egész zakatoló szerkezet jelentőségét a gyémánt adja meg — ha van — ha nincs.

Káli Dénes.

Prédikáció-vázlatok.

Aki győz . . .

Lukács 4:1—10. Olv. Róm. 8:1—10.

Krisztus tüzet hozott erre a világra, mely felgyújtotta a világ alvó lelkiismeretét. Vele egyszerre vége a Sátán nyugalmanak, a gonosz békességnek. Kitért a harc. Most végre szembenállnak nyíltan és leplezetlenül. Kell ez a legelső és nagy leszámolás. Ez szabja meg Krisztus élete és munkája irányát nyilegyenesen. Ezzel lép rá nyilvánvalóan az „*utra*“, amely önmaga s amelyről hajszálnyíra sem tér le róla. Itt mutatkozik meg az ő küldőjéhez való hűsége. Ebben a bátor és nyugodt színvallásban nem békül és nem alkudozik, nem szedhető rá ravaszsággal. Ő az Istené s ez többet ér, mint minden más. Kell ez a nyílt győzelem, hogy elmondhassa: én meggyőztem a világot.

Az első támadás a test bűneire mutat: mértéktelenség, páráztság, szenvedélyek stb. Krisztus határozott útmutatása látszik itt az egy szükséges dolog: az *Igével való táplálkozás* felé. Krisztussal csak ez köt össze egészen és ez véd igazán a testi kísértések ellen. Míg az első támadással kapcsolatban a hit forrásáról, az Igével való táplálkozásról van szó, addig a másodiknál a hit hatásáról kell beszélnünk. Ez az Isten előtti *hódolat és szolgálat*. A sátán dicsőséges uraságot ígér, beszédében az ígéreten van a hangsúly, hogy elbűvöljön, míg közben megejt, becsap és leigáz. Krisztus viszont a legkevésbé sem akar elbűvölni. Leplezetlenül vallja és életével kiabrázolja, hogy aki Isten mellett dönt, arra önmegtágadás és szolgálat vár. A harmadik támadás Istennek és az ő hatalmának megcsúfolása és lekicsinylése. A sátán nevetéssé akarja tenni őt az által, hogy szükségtelen és közönséges cselekedetre akarja az ő csodatévő hatalmát kihivatni Jézus által. Ez a bűn ma is pusztít a világban. A jelkivánó farizeusok gögösi hitlensége gyakran kísérti Istent, hogy önmagát igazolva lássa. Ezzel szemben látni kell, hogy Isten csak az övéinek mutatja meg csodadolgait és ott, ahol *neki* van szüksége erre.

Krisztus mindhárom támadásban győzött. Akit ő hívott, annak ezt a küzdelmet vállalni kell. Csak ez az egyetlen lehetőség van, de aki ezt vállalja, nincs egyedül. Krisztus, aki előre megjárta ezt az utat és jól ismeri, vele van és Krisztussal csak győzni lehet,

mert ő nemcsak a kísértés, hanem a *bűn* felett is örökre győzött. „Aki győz megadom annak, hogy az én királyi székemben üljön, amint én is győztem és ültem az én atyámmal az ő királyi székében.” (Jel. 3:21.)

Jézus szavára.

Lukács 5:1—11. Olv. Zsolt. 33.

Krisztus munkatársakat választ magának. Ő választ minket és nem mi őt. Az életben sok jó van, de alapjába véve csak ez az egyetlen jó, ha Krisztus munkára hív. Ez nem adatik meg mindenkinek. Külön felséges megbiztatás, az élet legnagyobb ajándéka.

1. Krisztus ezt úgy csinálja, hogy *megszólít* és parancsot ad, nem kér és nem kérdez semmit. Nem tanácskozik és nem vélekedik és alkalmat sem ad a vélekedésre. Egyszerűen, de megfelelőbezzhetetlenül parancsot ad: evezze a mélyre. Nincs mit tenni. Ennek a szelid, halk, de lélekbe markoló szónak *csak engedelmeskedni* lehet. Nem számít, hogy ki az, aki küld, ő a Simonokat mindig Péterekké változtatja át. Az sem számít, hová küld. Ahová ő küld, ott szó sem lehet eredménytelenségről, ha teljesen kilátástalan is a helyzet. Péter hiába mondja, hogy eredménytelenül halásztak. Krisztus határozottan ragaszkodik a parancsához. Ez által a parancs által, mint éles fény hasít bele a reménytelenségbe és sötétségbe, amit olyan természetesnek találunk, Krisztus világossága és jön létre a csoda, ami a hívő lélek előtt egyszerre természetessé válik. Krisztus mindig áttöri a sötétséget és mi csodálkozva állunk meg és boldogok vagyunk, amikor hívő engedelmességgel elismerhetjük, hogy ő ismét és ismét megcselekedte a lehetetlent.

2. Péter és társai megértették a Jézus szavát. Titokzatos dolog volt ez, mint a pünkössti szél zendülése. A lélek titokteljes és csodálatos munkája nem látszik kívülről. A *Jézus szavára* valami megmozdul bennük. Az Isten Lelkének csodálatos titka ez. Nem azért hittek és engedelmeskedtek, mert csoda történt, hanem azért, mert a Szentlélekisten hatalmába kerítette őket a Krisztus által. Amint Isten szavára előállott a világ, Krisztus szavára megtörtént az új teremtés.

3 A Lélek hatalma Pétert odasodorja a Krisztus lábai elé. Ez a Péter életének igazi csodája. Ez minden léleknek egyetlen és legnagyobb csodája: meglátni azt, hogy *kicsoda Krisztus és ki vagyok én*. A döbbenet és a fájdalom, ami belehasít a lélekbe, végleg megaláz és ez a kezdete az új életnek, amelyben *csak* a parancsnak fogok ezután engedelmeskedni. Akkor meghallom Jézustól azt is: *Ne félj*, ha minden sötét és kilátástalan is, nem kell félnem, mert az *ővé* vagyok, *csak* az ő szavára kell tennem mindent. És amint Péter Krisztus szavára menni fog, hogy most már ő is új munkatársakat hívjon Krisztus mellé, mennem kell nekem is ezen az úton, semmit sem kételkedvén, boldogan várva mindig és újra egyedül csak az ő szavára.

Az én terhem könnyű.

Lukács 6 : 20 ; 23. Olv. II. Kor. 6 : 1—10.

Ebben az igében egy éles ellentét jut kifejezésre Krisztus és a világ között. Mennyire más, amit Krisztus és mennyire más, amit az ember gondol a boldogságról. A világ embere a boldogságot csak az ő dédelgetett testi „én“-jével szoros kapcsolatban tudja elképzelni. Ezért nem érti és nem fogadja el a világ fia, amit itt Krisztus a boldogságról mond. Pedig Krisztusnak ezekben a szavaiban egy drága *igéret* és egy *szent elkötelezés* van.

1. Krisztus szerint azok a boldogok, akiknek életét nem a test szerint való állapotuk és e világhoz való viszonyuk határozza meg, hanem azok, akiknek élete mindenben *Istentől függ és vele van viszonyban* és akiknek a világi viszonyain és helyzetein túl *reménységük* van Krisztusban az örök élet elnyerésére. Hogy ezt elfogadhassuk, ki kell lépnünk a testhez kötöttség korlátai közül, ahol számunkra a boldogság egyértelmű a testi javak élvezetével. Meg kell látni, hogy Isten Krisztus által kiemelt minket a test rabságának a mélységéből és egy *új viszonyba* állított bele, amelyben ő tőle függünk. Ezáltal minden szegénységünk és fájdalmunk mellett egy boldog titkot hordozhatunk magunkban, ami nem mérhető össze a világ összes örömeivel és ami megszentelt testi életünket és szenvedéseinket is. Ezt igéri Krisztus az övéinek. Ez az ígéret azonban nem a jövő álma csupán, hanem valóra válhat bármely órában, ha megnyílik a szívünk Krisztus előtt.

2. Ez az által lehetséges, ha nemcsak elfogadjuk Krisztustól az élet igazi boldogságát, hanem ő érette, aki mi érettünk a legnagyobb testi szenvedést hordozta el, *örömteljes szívvel* készek vagyunk elhordozni minden szegénységet, szomorúságot, sőt üldöztetést. Krisztus ügye vesztett és reménytelen ügy a világ szerint. Ezért az ügyért való szolgálatért megvetés és kirekesztés és gonosz vádak járnak. Mindezt, sőt ennél többet, a halált is vállalni kell. Itt látszik meg, hogy a Krisztus ügyének szolgálata mennyire túlhaladja az emberi erőt és mennyire nehéz dolog Krisztus szerint boldognak lenni. Könyörögnünk, hogy a Szentlélekisten adjon erőt és örömteljes szívet a súlyos szolgálat elhordozására, hogy elmondhassuk: „Az én igám gyönyörűsége és az én terhem könnyű.“ (Máté 11 : 29.)

TeremjeteK jó gyümölcsöt.

Luk. 8 : 4—18. Olv. Ján. 15 : 1—16.

Isten maga végzi az ő országa munkáját a Szentlélek által. Ez a munka nem az emberi kezdeményezésen alapszik. Isten maga az, aki áttöri a sötétséget közte és az ember között. Ezt az által teszi, hogy az egész világon hirdetteti az ő Igéjét. Ez a magvetés. Isten Igéjének növekednie kell és gyümölcsöt teremni. Isten azt akarja, hogy mindenütt engedelmesen fogadják el az ő Igéjét. Aki engedelmeskedik, az gyümölcsöt terem.

Azonban az Igét nem mindenki fogadja el és az emberek általában inkább idegenkedéssel, mint engedelmességgel állanak szemben az Igével. Ez az engedetlenség többféle módon jelentkezik. Vannak, akik azonnal elfordulnak, vannak, akik tétováznak és ingadoznak, mert még nem rázta meg őket szívtük gyökeréig az Ige. Végül vannak, akik vágyakoznak, de ez a vágy sem több a tétovázásnál vagy nyílt szembeszállásnál, nem több, mint emberi erőfeszítés, mert megtörik a világ ellenállásán.

A lényeges az, hogy akármely formában állunk is ellene az Igének, az mindig egy ugyanazon bűn: a Krisztussal szemben való *engedetlenség* bűne. Alapjában véve nem a négyféle talajhoz hasonlítható négyféle embertípus van, de még csak nem is kettő: termékeny és terméketlen talaj. Alapjában és természetből fogva csak egyféle ember van: gonosz és elégedetlen. (Heidl. Káté 5 k.). Nem az a kérdés tehát, hogy az embereket hogyan tudom osztályozni bűneik szerint, hanem hogy én, aki ilyen vagy olyan módon engedelten vagyok, hogyan lehetek hasonlóvá a termékeny talajhoz.

Erre semmi emberi tudomány és erő képessé nem tesz, egyedül Krisztusnak van hatalma arra, hogy megtörje bennem az ellenállást, a tétovázást és a hiába való emberi erőfeszítést, megálázzon és összetörjön, újjáteremtsen és új életre hozzon elő. Mert ő Istennek élő Igéje, aki egyszer elvette tőlem én éretem és aki az önfeláldozó szeretet remegésével várja és Szentlelke által megiscselekszi bennem, hogy neki gyümölcsöt teremjek és evvel mutassam meg hálámat és szeretetemet iránta. Boldog az, akinek Krisztus felnyitja szemeit és megmutatja az Isten országának titkait, melyek elrejtettek a világ, a bölcsek és okosok elől. Boldog az, akihez Krisztus szól, boldog, aki érti, hisz, aki engedelmeskedik és gyümölcsöt terem.

Nagy Zoltán.

Az igehirdetés ténye és célja.*

Minden theologiai irányzat előállításának alapja a bírálat, melyet az újabb és régebbi, megelőző irányzat felett gyakorol. A reformáció történelmi kora utáni és a 19. század előtti theologiai irányok megnyerték bírálatunkat abban a tényben, hogy a múlt század theologiai irányai életképesse és döntőleg uralkodóvá váltak a megelőzők felett, melyeket éppen ezért ez alkalommal nem teszek bírálat tárgyává. A mai, igehirdetésről való theologiai gondolkodásunk megszületésére azonban alkalmul, vagy az Igére útaló negatív serkentésül azok az áramlatok szolgáltak, melyek meghatározták a múlt századnak az igehirdetés problémájával foglalkozó theologiját s mely áramlatok megértése nemcsak elengedhetetlen feltétele mai gondolkodásunk ismeretének, hanem bírálatunkat kötelezőleg hívják ki annál a hatásuknál fogva, melyet theologiai gondolkodásunkra és igehirdetésünkre még ma is gyakorolnak.

A prédikáció célját és lényegét tekintve, a múlt század theologiai áramlatai két főirányban kristályosodtak ki: 1. az ú. n. művészi—ábrázoló—kultikus és 2. misszionáló—nevelő—lelkigondozói felfogást valló theologiakba. Az előbbinek megindítója Schleiermacher, a másodiknak legfőbb képviselője Niebergall. Amikor a két irány bemutatásával megjelölöm a talajt, melyből az igehirdetés problémája ismét előugrott, nem tárgyalom azokat a törekvéseket, melyek a két főirány kiigyeztetéseként, korrekciójaként létrejöttek, de melyeknek egyike sem adott újat.

1. A schleiermacheri felfogás szerint a prédikáció célja a gyülekezet közösségi hittudatának, tudattartalmának ábrázolása, hű kifejezése. A prédikáció tehát művészi, tisztán kultikus tevékenység. Először van tehát a gyülekezet a maga kultuszával és azután van igehirdetés, mint a maga által teremtet kultuszában élő gyülekezet hittudatának művészi ábrázolása. Az igehirdető pedig egy adottságainál fogva legalkalmasabb testvér, hogy ennek a tudattartalomnak művészi módon hangot adjon.

Ebben a felfogásban tehát az Ige művészi eszközzé süllyed és mint ilyen felesleges is, mert csupán annyiban fontos, hogy a többi alkalmas kifejezési eszköz mellett, mint alkalmasabb szerepel. Bírálatunknak ez az első pontja, hogy az Ige eszköz lesz az ember kezében. De, hogy ez a tévedés előállhatott, annak még egy alapvetőbb tévedés az oka. T. i. ez a felfogás feltételezi, hogy a gyülekezet minden további nélkül keresztyén közösség, melynek minden egyes tagja hívő és mint ilyen közösség, birtokolója az üdvnek. Olyant tételez fel tehát az egész közösségről, amit feltételezni képzetelenség és erre a hamis, valótlan alapra építve, meghamisítja nemcsak a prédikáció lényegét, hanem az egész kultuszt is, mert ezzel a művészi, ábrázoló felfogással a kultusz egy önmagában elnyugvó cselekménnyé lesz, mely teljesen elvesztette az élet felé mozdító, dinamikus jellegét. Ez természetes is, hiszen a kultusz a keresztyén életnek annyiban a tűzhelye, amennyiben az élő Istennel való találkozás közösségi formájának legfőbb alkalma. Már pedig

* A széki egyházmegye Szamos-köri lelkészértekezletén tartott előadásom. Segítségemre, voltak előadásom gondolatainak előállításában és leírásában: Schain, Niebergall, Fezer, Barth, Thurneysen, Brunner művei.

a prédikációban Isten szóhoz sem jut ennél a felfogásnál, holott Istennél nem valami mágikus úton találkozunk, hanem az igehirdetésen át, melyben Isten megszólít bennünket. Ennek a megszólításnak szubjektív oldala a hit. E felfogásnál azonban a hit nem Isten kegyelmi, Szentlelke által történő ajándéka, hanem tulajdon, birtok, mely egyszerűen: van s mely felett az ember rendelkezik. A prédikáció ilyen felfogása mellett Isten Szentlelke teljesen ki van zárva elvileg, bár be nem valloitan, az istentiszteletből, úgy, hogy a kultusz többé nem istentisztelet és a prédikáció nem igehirdetés.

Ezeknek a szembeötlő tévedéseknek és hiányoknak kiküszöbölésére állottak elő egyes kísérletek, melyeknek *Karl Fezer* idézése szerint *Eckert* úgy adott hangot, hogy az ideális gyülekezet a maga megjelenési formájában az alanya a kultuszprédikációnak, az empirikus gyülekezet pedig — magában hordozza az ideálist, mint magot — legyen tárgya a prédikációnak. Itt azonban bár jelentkezik egy, a kitűzött cél érdekében való befolyásolás gondolata, tehát egy nevelői, az akaratot igénybevevő igehirdetői tevékenység beállítása.

Ennek a közvetítő törekvésnek egyoldalú, konzekvens keresztülvívője az ú. n. misszionáló—nevelői irányzat, a középpontban Niebergall modern, pszichológiai—homiletikai felfogásával, rendszerével. E felfogás az előbbivel ellentétben, semmit sem tételez fel a gyülekezetről, illetve feltételezi, hogy a gyülekezet nem keresztyén emberekből áll. Ezért misszionálni kell a gyülekezetet. Keresi tehát azokat a hajtó rugókat, amik a keresztyénségben foglalt „eszmények” felé lökik az embert és a lehetőségeket, melyekkel az emberek egy magasabb életminőség elfogadására lehet készíteni. Ezeket a hajtórugókat azokban az életfenntartó ösztönökben látja, melyek egy kiegyensúlyozott, harmonikus élet felé törekszenek és azokban a hiányérzetekben, melyek ezeket a kielégítetlen ösztönöket kísérik. Keresi továbbá, hogy a hiánynak megfelelő pótlék mennyiben tudja felébreszteni az alvó, de magasabb életminőség elnyerésére beállított vágyat, mely azután mind nagyobb és nagyobb igénnyel fordul magasabb és magasabb értékek felé.

Az embernek ilyen pszichológiai vizsgálata alapján azokat az értékeket, melyek a lélekben levő hiányok kielégítésére és új erők felébresztésére szolgálnak, ez a felfogás az evangéliumban, mint Szentírásban látja. A Szentírást úgy tekintli, mint egy eszményi igazságkomplexumot, melyhez az emberi szükségégek és hiányok kielégíthetése szerint egy értékelés kapcsolódik. A Szentírásban tehát egy alacsonyból a magasba, a történelem folyamán rétegesen emelkedő, isteni igazságokat hordozó értéksort lát és állapít meg ez a felfogás, melyeknek az emberi hiányok, szükségégek szerint az emberi lélekben való elhelyezése az Isten megéléséhez és ezáltal megnyugtatóshoz, illetve serkentéshez vezetik az embert és így világ- és életszemléletében optimizmushoz. A Biblia tehát értékrétegek komplexuma, mely rétegek motivumokként és quietivumokként szerepelnek s melyeknek, mint egy piramisnak a csúcán: a legfőbb jó, az Isten országa áll. Ezekhez az igazságokhoz, illetve értékekhez keresi Niebergall a kapcsolópontokat az emberi lélekben.

Ezek szerint a prédikáció célja az építés, vagyis mind magasabb és magasabb értékeknek az emberi lélek önfenntartó ösztönei megragadásával, a lélekben való elhelyezése, míg elérkezik a legfőbb jóhoz. A prédikáció egy misszionáló és nevelő tevékenység, mely a vágynak mind magasabb értékek irányában való beállításán munkálkodik. A prédikátor pedig nevelő, ki, mint-hogy vezető, már meg kellett, hogy járja azt az utat, melyen vezet.

Amikor bírálat alá veszem Niebergall és a körülötte elhelyezkedők homiletikai felfogását, tudnunk kell, hogy ez feltétlenül szükséges, mert az egész ismertetés és a reá vonatkozó bírálat csupán azért szerepel e helyen, hogy reávilágítsan azokra a pontokra, melyeken igehirdetésünk egész problematikája előugrik, melyek kihívták az Ige felé kényszerülő magatartását a kijelentés teológiájának. Bírálatom egyes állításainak igazságát majd az igehirdetésről való teológiai felfogásunk pozitív kifejtése fogja igazolni.

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a misszionáló—nevelői felfogású teológia egy eléggé sôhasam méltányolható értéket nyújtott akkor, amikor figyelmünket az elhanyagolt ember felé fordította, az ember felé, a maga vágyaival, ösztöneivel, valóságos adottságaival, azzal a világgal, mely

öt környezi, mellyel ebben az életben elszakíthatatlanul össze van kötve s melynek valóságával és emberhez tartozásával számolni kell. Amit még meg kell állapítanunk, az, hogy amit Niebergall és követői mondának, annak igazságát el kell ismernünk, azonban csupán csak addig, amíg ebben a kérdésben az embert állítják szembe az emberrel és világgal, mindaddig tehát, amíg nem azzal az igénnyel lépnek fel, hogy mondanivalóik érvénye az *igehirdetésre* vonatkozik. De érvényük azonnal elvész, mielőtt ezzel az igény-nyel fordulnak hallgatóik felé. Mert az igehirdetés kérdésében nem az ember, hanem az Isten áll szemben az emberrel. Az ő homiletikai ügyelmük az ember felé fordult. De vajon szabad-e, hogy ez egyúttal Istentől való elfordulás is legyen? Nem. Sőt ez nemcsak, hogy szabadosság, önkény, hanem egyáltalában lehetetlen. Mert az egész embert látni annyit jelent, mint egyetlen és végső meghatározottságában, Istennel, mint Teremtőjével, Megváltójával és Megszentelőjével való viszonyában látni. Már pedig a misszionál—nevelői irányzat éppen Isten megszólító szavát semmizte ki, mikor az igehirdetésről beszélt, hiszen ott nem lehet szó Istenről, ahol Isten eszköz. Psychológiában, biológiában, társadalomtudományban stb. beszélhetünk Isten nélkül — viszont akkor az ember is csak egy lombikban vegyi terméké pároltatott homunculus —, de az *Igehirdetésről* — mely par excellence Istentől beszél, hogy Isten beszéljen általa — képtelenség úgy beszélni, hogy mindenekelőtt és alapvető kérdésként ne Istenhez való viszonyában, lehetőségét pedig ne egyedül Istenben bíró voltában lássuk. Ezt azonban ennél a felfogásnál nem találjuk meg.

Az az irányzat a Szentírásban értékek emelkedő sorát látja, melyekben motívumok és quietívumok rejlenek. Kétségtelenül láthatjuk a Szentírásban ezeket is, felhasználható a Szentírás különböző nevelői célokra is, de ennél a felfogásnál nem hallunk semmit az Isten kijelentéséről, még pedig Önkijelentéséről, melynek bizonyosságai és *egyedül e bizonysgdtétel végett* rendelt szavai, eseményei, személyiségei: a Biblia szavai, eseményei, személyiségei, mielőtt nem egy ilyen, vagy olyan nevelői, vagy kegyes beszélgetésről, hanem igehirdetésről van szó, ahol Verbum Dei = Verbum Divini Ministri.

Az Istennel való életközösségnek lehet formája az élmény, hiszen éppen ez a csodája a kegyelemnek, hogy Isten emberi keretek között lesz láthatóvá a lélek számára, de az élmény egyúttal nem jelenti az Istennel való életközösséget is, már csak azért sem, mert az élményt más tényező is előidézheti. Amikor tehát ez az irányzat az élmény felidézésével Istent akarja idézni a lélekbe, varázsesszközzé teszi elvben az igehirdetést.

De továbbmenve, ez az irányzat Istent és a Vele való életközösséget eszközzé alacsonyítja, mert célja az ember megnyugtatása és megmozgatása és így egy harmonikus, optimisztikus élet megteremtése. Sőt inkább: cél az Istennel való életközösség maga, melynek természetes velejárói: a szent vidámság, derült életszemlélet, legyőzhetetlen, önmagát lépésről-lépésre megtermékenyítő életakarás. De Isten és ember viszonyában nem ezek, hanem egy egészen más, egyetlen és utolsó kérdés van: a bűn kérdése.

Es ez az a pont, ahol Niebergall és követőinek teológiája hajótörést szenved, mert itt mutatkozik meg, hogy nem teológiáról, hanem anthropológiáról van szó az ő felfogásukban. Abban a mindent elpsychologizálásban, mely a hitben élményt, a kijelentésben nagy vallásos személyek ihletett gondolatait látja, — a bűn csak egy pszichózis, nem pedig az embernek egész létével Isten ellen való lázadása, szembehelyezkedése. Ezt látjuk abban a tényben, hogy a már jellemzett, Szentírásban lefektetett „értékekre“ ránevelhetők tartja az embereket. Bár a művészi—ábrázoló irányzattal ellentétben látszik állam ez az irányzat, mert állítja, hogy az egyes ember és a gyülekezet nem birtokolói az üdvnek, de viszont ő sem megy messzebbre, mert felfogásával azt bizonyítja, hogy: erre az üdvre azonban ránevelhető az ember, még pedig egy kegyes beszéd által, melyet ez az irányzat igehirdetésnek nevez. Ezek szerint tehát az emberben, önmagában megvan ez a lehetőség, csak fejletlen, vagy elrejtett állapotban, melyet egy kellő tudással, emberismerettel, psychologiai tapintattal rendelkező nevelő, a prédikátor elő tud hozni, ki tud fejleszteni, fel tud építeni. Ezek szerint Istenhez, ha meredek,

ha göröngyös út is, de út vezet mindenki számára. Hol marad tehát a bűn szakadéka, melyről Pál így kiált: „Őh én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg engem a halálnak testéből”, — a bűn szakadéka, melynek a tulsó partjáról Isten szava a Szentírásban és az igehirdetésben éppen azért hangzik az ember felé, hogy megmutassa a szakadékokat, de, hogy együttál és éppen az Ő beszéde által hidat verjen e felett, *de egyedül csak Ő?*!

Ebben a rendszerben az igehirdető pszichológiai képességei mellett valami nagyon homályos szerepe jut a Szentléleknek.

Ha az igehirdető nevelő, akkor felette áll gyűlekezetének, holott az igehirdető személye teljesen eltűnik az igehirdetésben és saját maga az első, aki figyel a Lélek szavát, az *Ige*-hirdetést.

Hogy pedig az igehirdetés nevelői tevékenység, amellel álljon egy-szerűen a sokat említett megállapítás, hogy a nevelés minél jobban elérte célját, annál feleslegesebbé válik. Már pedig akkor megszűnne az igehirdetés.

A misszionáló—nevelői irányzat kétségtelenül a legtöbbit adta a reformátori és az újreformátori teológia közötti homiletikai rendszerek között, de lényegében mégsem más, nint a többi, mert ugyanazon a talajon haladt tovább, mint amazok. Mivel szemléletében anthropocentrikus, ezért nem juthatott az *Igehirdetés* kérdésének gyökeréhez, mert ez nem azon a síkon, egy magasabb, vagy mélyebb ponton, hanem egy teljesen más síkon fekszik.

Nincs más tehát hátra, mint egy teljesen más értékelést véghezvinni, egyenesen újrakérdéni: mit jelent igét hirdetni?, — sőt elcsodálkozni: hogyan lehet, hogy mi Igét hirdetünk?

*

Az igehirdetés Istenről való igaz beszéd. Istenről azonban nem beszélhetünk úgy, mint egy általános igazságról, mint egy fogalomról, kit a magunk léte posztulál, kit tehát gondolatilag mi magunk teremtünk, nem beszélhetünk Róla, mint egy objektive megismerhető valóságról, mert amit mi mondunk, az hamis, vagyis nem Istenről való beszéd. Ha valamit mondunk Istenről, ezt csak a Vele való életközösségbe lépésünk, tehát egész létünk érdekeltségének ténye alapján mondhatjuk. Ez az életközösség azonban tökéletesen megszakadt a bűn által és miatt. Az ember egy teljesen más életsíkba süllyedt Istentől, a Sátánnal való életközösség síkjába. Ebben az állapotában már nem mondhatott Istenről semmit, mert nem Vele volt életközösségben. Így tehát igehirdetésről szó sem lehet ott, ahol az ember önmagától, Istentől függetlenül beszél, sőt a bűn szakadékanak valóságát és komolyságát sem ismerhette, hiszen ezt aényt mutatja az a tapasztalat, hogy azt az Istent, aki gondolatilag az ember teremtett magának, szerződéses és lekenyerezhető társának tartotta az ember. Az Istenről való beszéd tehát képtelenség volt és ma is érthetetlen annak a számára, aki Istenen kívül van.

Valaminek történnie kellett tehát, hogy mégis van igehirdetés, vagyis az Istenről való igaz, érvényes beszéd. Valami, ami életközösségbe hozta ismét az embert Istennel, melynek alapján igaz lehet az Istenről való beszéd. És ez a valami az, hogy *az Ige testté lett*. Isten kilépett elrejtettségéből, megmutatta magát a Jézus Krisztusban. Ezzel áthidalta a bűn szakadékat, áttörte azt a homályt, melybe az ember áthatolhatatlanul és átláthatatlanul be volt burkolva a bűn által. Egyszóval: *Isten kijelentette magát. Istennek önmagáról adott érvényes kijelentése az Ige testté létele, vagyis az Istennel való életközösség helyreállása.* Erre a kijelentésre egyedül Isten képes, amint láttuk. *Igehirdetésre, vagyis Istenről való igaz, érvényes beszédre tehát csak Isten képes. Nem kevesebbről van itt szó, mint arról, hogy az emberi, Istenről szóló beszéd Isten saját szavává lesz az igehirdetésben, nem kevesebbről, mint arról, hogy az Ige-hirdetésben az Ige testté lesz, út az Isten felé, vagyis a Szentlélek a Krisztusban élő közösséget teremt a bűn szakadéka-felett. Isten és ember között az igehirdetés által.* Ezért mondja a dialektikai teológia, hogy az *Igehirdetés történése.*

Ilyen értelemben azután igaznak kell elismernünk a reformátori állítást, hogy *Verbum Dei est Verbum Divini Ministri.* Nem az állítás merészsége, hanem az állítás figyelmeztetése a megdöbbentő itt, mert ezt foglalja magában: oldd meg saruidat, mert szent ez a hely, ahol állasz. Ezért kell, hogy

megdöbbenő legyen minden lelkipásztor számára, amikor a szószékre lép.

A szószéken elmondott emberi beszéd tehát annyiban ighirdetés, amennyiben Isten beszéde. Hogy pedig ez legyen, azt egyedül Isten Leke teheti meg. Eppen ezért le kell mondanunk arról, hogy az ighirdetést mi végezzük, le kell mondanunk arról, hogy a lelkipásztor felette képe magát gyülekezetének. Az ighirdetés nem egyéb, mint az Ige testté léételének csodája, mely semmi esetre sem egy, a gyülekezete felett álló egyén pszichológiai varázslatára megy végbe. Sajnos, ilyen lelki varázslókat volt alkalmunk már szószéken látni.

Az eddig elmondottaknak a gyakorlathoz való viszonyulását csak egyetlen, de pregnáns kérdésben szemléltetem. — Mind sürgetőbben hangzott a követelés: legyen a prédikáció időszerű, vegye tekintetbe a mai ember szükségseit, igényeit. Azokat az értékeket, melyeket az evangélium nyújt, úgy kell átadni, hogy hozzákapcsolódjanak az emberek érdekeihez, mert az embert az ragadja meg, ami érdekében áll, az iránt van vágya, ami által élete gazdagodik. Így akarták időszerűvé tenni a prédikációt. Nos, a mi fejtegetésünk nyomán világos, hogy időszerűvé a prédikációt nem bizonyos methodus teszi, hanem egyedül az Isten önmagáról adott kijelentése. Mert mindig időszerűvé az lehet ami örökkévaló. Csak, ami örök érvénnyel bír, az lehet időszerű, mert érvényes ma és ezer esztendő múlva. Csak az az ighirdetés időszerű, mindig érdeklődésre számítható, melyben maga a Szentlélek az alany, mert itt jön közel hozzánk az Isten. Ha pedig Isten közel jön az emberi lélekben, ott az embernek egész existenciája érdekelve van, hiszen elvesztségében megtalált lesz. Az ighirdetésnek alanya tehát a Szentlélek-Isten és időszerűségének kezessége ismét csak Isten kezében fekszik.

Az ighirdetés alanya Isten és az emberi beszéd ighirdetéssé azáltal lesz, hogy Isten szól általa. Ha azonban ez így van, akkor miért prédikálnak, mennyiben van nekünk szerepünk az ighirdetésben? Mi az a norma, melyhez igazodunk? Mit teszünk akkor mi a prédikációban? És végül a legsúlyosabb kérdés, hogyan mertünk mi egyáltalában prédikálni? Igen, ez a legsúlyosabb kérdésünk Valóban egy határtalan vakmerőség, hogy mi Istentől prédikálunk és még hozzá azzal az igénnyel, hogy amit mondunk, az emberekben hitelt találjon. Ha magunkra nézünk, bizony meg kellene, hogy némuljon ajkunkon a szó. És mégis nincs jogunk el nem vállalni az ighirdetés vakmerőségét, fejtegeti Barth Károly Dogmatikájában (Prolegomena: Das Wagnis und die Möglichkeit der Verkündigung). Nincs jogunk el nem vállalni, mert nincs jogunk ahhoz, hogy amikor Isten egyszer kijelentette magát, ezt a kijelentést mi agyonhallgassuk. Nem pedig azért, mert Isten újból és újból szólni akar, ki akarja jelenteni magát, még pedig az ighirdetés útján.

Mit tesz tehát prédikálni? Egy megbízatást teljesíteni, mely megbízatás Istentől származik a Jézus Krisztuson keresztül: „És lesztek vélem tanuim...“ Ez nem egy jóvendülés, hanem parancsa Jézusnak. De vajjon egy kívülről jövő, az ighirdetőt érintetlenül hagyó parancsa ez Jézusnak? Vajjon az ighirdető egyszerűen érzéketlen, magát ellenállhatatlan parancs alatt tehetetlenül, de érdektelenül átadó telefonhúzal, melynek egyik végén Isten beszél, a huzal pedig egyszerűen átfutni magán ezt a hangot a másik oldalon levő hallgatósághoz? Nem! Sőt az ighirdető megbízatását éppen abba veszi, hogy ő a maga teljes létével érdekelve van ebben az üzenetben, melyet át kell adnia. Az ighirdető ighirdetővé éppen azáltal bízatik meg, hogy tanuja lett egy eseménynek a saját életében, de azon a helyen, ahol erről az egyetlen eseményről már egyszer tudósítást kapott, a Szentírás bizonyosságátételében. Ez az esemény pedig, melynek tanuja lett, az Isten kijelentése, az Ige testté létele a Jézus Krisztusban, még pedig a próféták és az apostolok bizonyágtévéésén keresztül. Ez az esemény kényszeríti arra az ighirdetőt, hogy elmondja, ami vele és benne történt: „Mert nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk.“ (Ap. Csel. 4: 20.) Ebből a megbízatást magában foglaló belső kényszerből születik meg az ighirdetés kínos és gyönyörűsége ténye: Hittem, azért szó-lottam! Ezért nevezi Jeremiás is az Úr szavát csontjaiba rekesztett tűznek. (Jer. 8: 9.) Így tehát Isten az ighirdetés megbízatását egy belső, kényszerű

megbízás felhasználásával adja. Az igehirdetés vakmerése nem saját indításunkból, sem pedig emberi szükségékből és hiányokból áll elő, hanem az Isten kényszerű megbízása alapján. Ha ezek után azt kérdezzük, hogy milyen **tevékenység tehát az igehirdetés?**, akkor erre azt felelhetjük **csupán, hogy bizonyoságtévéés az egyetlen isteni tényről; az Ige testté lett. Bizonyoságtévéés, vagyis egyszerű elmondása annak, hogy ez és ez történt.** Valaminek szenttanuja lettem, aminek megtörténte nem tőlem függött, ami felett én nem rendelkezem, aminek elmondására kötelező megbízást kaptam és aminek ime, most eleget teszek: az Ige testté lett. — Ennyi és nem több, de nem is kevesebb az igehirdetés ténye, mert ennyi és nem több, de nem is volt kevesebb a próféták és az apostolok bizonyoságtételének ténye. Ezért nem azonos a kijelentés és a Szentírás, hanem a Szentírás csupán bizonyoságtétel az Isten kijelentéséről, arról, hogy az Ige testté lett, de azzal a lehetőséggel, hogy ez a bizonyoságtétel Istennek saját kijelentésévé legyen. A Biblia emberi beszédeknek a gyűjteménye kétségen kívül, de olyan beszédeggyűjtemény, mely egyetlen igaz tanuja annak a ténynek, hogy az Ige testté lett. Amennyiben a prédikáció a bizonyoságtévéés elnevezést igényli, annyiban nem tehetünk egyebet, minthogy az Igét a Szentírás alapján hirdetjük. Az a beszéd, melyet nem a Szentírás alapján mondunk, lehet kegyes beszéd, építő, buzdító, vigasztaló beszéd, csak éppen nem keresztyén beszéd, nem igehirdetés, nem bizonyoságtévéés, mert Istent csak azon a helyen várhatjuk, ahol már egyszer tetszett Neki megjelenni, a próféták és az apostolok bizonyoságtévéésének helyén. Máshol pedig hiába keressük, mert nem találjuk meg. Nem azért, mintha Istent be akarnánk zárni a Biblia betüibe, hanem azért, mert Isten maga választotta ezt az utat és nekünk sem jogunk, sem okunk nincs Ól máshol hallgatni. Az igehirdetés éppen úgy, mint a Szentírás nem tehet egyebet, mint hogy bizonyoságot szolgáltat. Miért kell akkor hát igehirdetés, ha Istennek csak egyetlen választott helye van, amely bizonyoságot tesz a kijelentésről és amely bizonyoságtételt egyedül hordozza a lehetőséget, hogy Isten saját kijelentésévé legyen és ez a Szentírás? Miért az igehirdetés? Az Ige teológiája az egyetlen lehetséges útra lépett, melyet Isten megmutatott, amikor vallja, hogy igehirdetés egyedül azért van, *hogy a mai nyelven mondja el azt, de semmi egyebet nem, amit próféták és az apostolok évezredekkel ezelőtt a maguk nyelvén elmondtak.* Ezért vallják a dialektikai theologusok Barth-tal és Thurneysen-nel az élükön, hogy az igehirdetés nem egyéb, mint Bibliafordítás.

Kétségtelen, hogy Isten más utat is választhatott volna magának, hogy magát kijelentve, mint az Ige testté lételenek csodáját és, hogy e kijelentésről a Szentírás és az Ige hirdetése által bizonyoságot tétessen, de Isten éppen ezt az utat választotta és ezért nem akar Pál apostol sem (mi sem) másról tudni, mint Krisztusról, a Megfeszítettéről. — Ugyanezt fejezi ki Brunner Emil Homiletikájában (Jegyzetekben) amikor ezt mondja: „... bleibt bei Gott die Freiheit, einen Christen auch dort zu machen, wo man nichts von Christus weisst, aber das können wir uns nicht denken.“ S ha ez áll Krisztusra, feltétlenül kell, hogy álljon arra az igehirdetésre is, amely kizárólagosan Róla szól, mely egyetlen alkalom, hogy általa maga Krisztus szóljon.

Nem itt van a helye, hogy megvizsgáljuk: mit jelentenek a fentebb mondottak a gyakorlat egyes eseteinek próbakövén. Itt csupán útalok arra, hogy hánszor hallunk panaszt paptársaink részéről, mely gondolathányról, mondanivalókimerülésről beszél. Ilyenkor a régi homiletikák különböző panaceákat ajánlottak. De ha tudjuk, hogy az igehirdetés bizonyoságtévéés valamiről, aminek az igehirdető tanuja volt és folyton az marad, akkor inkább azt kell kérdeznünk: szóba jöhet-e egyáltalában a gondolathány kérdése? Hiszen az igehirdetésben nem elmésen kigondolt paradoxonokat, nem jól-rosszul bevált életigazságokat, nem levezetett erkölcsi axiomákat, vagy éppen séggel íróasztalbölcseességeket agyalunk ki és adunk elő, hanem Istennek egy-egy elkészített üzenetét kell csupán átadnunk. Nagyon könnyen meglehet, hogy nekünk gondolathányunk van, de ez nemhogy akadálya, hanem előmozdítója igehirdetésünknek, mert csak megüresített lélek tudja teljesen átadni magát az Isten üzenete számára és képes úgy szólni, ahogy minden

igehirdetésnél ezt kell mondanunk: legyen meg a Te akaratod! Ha nincs mit mondjunk, vajjon nem azt jelenti-e ez, hogy nem voltunk és nem vagyunk tanúi annak a bizonyos egyetlen eseménynek: az Ige testté lételének? Vajjon Isten fogyott ki a mondanivalóból? Vajjon mi mindent elmondhatunk már arról az egyellen, páratlan eseményről? Ha nincs mit hirdessünk, nem inkább egy nagyon komoly memento ez arra a tényre, hogy mi nem állunk oda, ahol az Ursten a megbízatást adja, hogy mi nem élünk a Szentírásban? Istennek az Igehirdetéssel való célja (melyet később fogunk látni), mint a gyakorlat azt bizonyítja, hogy aki a Szentírásban él, az folyton hallja az Isten megbízatását, úgy, hogy az igehirdető valóságos belső feszülésből szabadul meg, amikor Igét hirdet. Bizony, nagy felelősség van azon a lelkipásztoron, akinek „nincs inondanivalója“, mert ezzel elvette Istentől emberileg az alkalmat, hogy üzenetet küldjön. Igaz, hogy ez nem gátolhatja Istent abban a ténykedésében, hogy szól az Ő népéhez, mert Isten még az ördög által is kihirdetheti a maga akaratát. — Az igehirdetés nem fáradságos kincskeresés, mely végül is hiábavaló, hanem egy ajándékozott kincsnek örömteljes átadása, mely azért örömteljes az igehirdetőre nézve, mert neki is része van benne.

Szögezzük le tehát, hogy az eddigiek alapján mi az igehirdetés? *Istennek a Jézus Krisztusban történt kijelentéséről szóló, a próféták és az apostolok bizonyosságtevésén alapuló, Isten megbízása folytán végrehajtott felelősség- és örömteljes bizonyosságtevés azzal a lehetőséggel, hogy az emberi bizonyosságtevés Isten saját beszédévé lesz.*

Kérdezzük most már, hogy mi az igehirdetésnek, mint emberi beszédnek a célja? De, ha igaz az igehirdetésről való megállapításunk, akkor inkább ezt kell kérdeznünk: lehet-e egyáltalában célja az igehirdetésnek, mint emberi beszédnek? És erre a kérdésre határozott nem-et kell mondanunk. *Az igehirdetésnek, mint emberi beszédnek és vállalkozásnak önmagán túl nincs célja.* Mit jelent ez? Amikor Niebergall az igehirdetés céljával az építést tüzte ki, ezzel kétségtelenül egy emberi nevelői beszéd legmagasabb eszményét adta s ha meggyőződöttünk arról, hogy az a beszéd, melynek célja az építés, minden lehet, csak igehirdetés nem, ezzel elváltuk minden lehetőségét annak, hogy az igehirdetésnek, mint emberi beszédnek bármiféle célja is legyen.

Még egyszer állapítsuk meg, hogy az igehirdetés bizonyosságtevés, melyre Isten megbízást adott. E megbízással és bizonyosságtevéssel Istennek célja van, mely felé törekszik. Így az igehirdetés Isten kezében eszköz a saját célja felé. Minden más cél, mely felé az igehirdetés halad, meghamisítja az igehirdetés lényegét és így megszűnik igehirdetés lenni, vagy pedig, ha az akar maradni, le kell mondania arról, hogy célt állítson maga elé. Hogy mennyire megszűnik az igehirdetés az lenni, ami, — tehát a próféták és az apostolok bizonyosságtevésén nyugvó bizonyágtétel — ha célt állítunk eléje, mutatja a Niebergall elgondolása, amikor az építés érdekében, a használhatóság szempontja alatt mérlegeli a Szentírást és megengedhetőnek tartja a válogatást, „gondolatoknak“ átrendezését, sőt nagy üdvérdekekről való bizonyosságtevéseket egyenesen használhatatlannak tart az igehirdetés számára, egyszerűen azért, mert alkalmatlanok a saját elgondolású célja érdekében, holott: „A teljes írás Istentől ihletett, hasznos a tanításra, stb. (II. Tim. 3:16.)

Az igehirdetés egyszerűen elmondása valaminek, ami megtörtént és így sem az igehirdetésnek, mint emberi vállalkozásnak, (amely azonban Isten kötelezése folytán és nem saját indításból történő vállalkozás), sem pedig az igehirdetőnek nem lehet célja. Ha lehet és kell, hogy legyen valami törekvésről szó, akkor ez csupán egy, de kötelezőleg egy: az igehirdető azon feladata, hogy megbízatását teljesítse. Ezért igaz, hogy az igehirdetésnek, mint emberi beszédnek önmagán túl nincs célja, mert önmagában hordozott célja: a megbízatás hűségessé végrehajtása. Kevesebbet az igehirdető nem tehet, mint ennyit, de ha ennyit megtett, több nem kívántatik tőle. Igaz, hogy ez éppen elég ahhoz, hogy az igehirdető egész életét obligóban tartsa. *Az igehirdetésnél, mint emberi tevékenységnél tehát nem lehet szó célról, melyet mi magunk tűzünk ki, csupán feladatról, melyet véghez kell vinnünk.*

Felmerül azonban az a kérdés, hogy vajjon az igehirdető nem törekedhetik-e ugyanazon cél felé, mint Isten? Vagy még jobban élére állítva a kér-

dést: az igehirdetés, mint emberi tevékenység tehet-e valamit az Isten célja érdekében? Hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, fel kell tennünk azt a végső kérdést, hogy *mi Istennek a célja az igehirdetéssel, úgy ahogyan azt az ő Igéjéből megérthetjük?*

A bűn szakadékanak szélén mindenestől fogva kárhózatásban élő emberiség előtt a szakadék tulsó oldaláról Isten alábecsátotta a hidat: megismertette, kijelentette magát. Istennek ez a kijelentése abban áll, hogy jelenvalóvá tette magát a testé létel csodájában, a Jézus Krisztusban. Isten jelenvalóvá létele az ember számára Isten megszólítását jelenti. Hogy Isten szólt, ez annyit jelent, hogy Isten megszólított, vagyis felvette a kapcsolatot, közösségbe lépett az emberrel. Ez a megszólítás, vagyis közösségbelépés azonban a keresztnél történik meg, tehát egzisztenciális megszólítás, vagyis közösségbelépés, mert a kereszti élet és halál kérdése. A megszólítás meghallása a Jézus Krisztusban üdvöt, örökéletet, elválasztást, a megnemhallás halált és elvetetést jelent. Mi tehát az Isten kijelentése? *Az üdvösségre való elhívásért azoknak, akiket erre Isten eleve elrendelt.* Vagyis: *Isten eleve-elrendelésének a történelem síkjában való végbemenése, felfedése, nyilvánvalóvá-váldása a Jézus Krisztusban.* Hogy ezt jelenti az Isten kijelentése, azt nem bizonyos emberi meggondolás alapján következtetjük, hanem erről Jézus maga tesz bizonyosságot, főpapi imájában: „Megjelentettem a te nevedet az embereknek, akiket e világból nékem adtál: tiéd valának és nékem adtat azokat; és a te beszédedet megtartották.” (Ján. 17:6.) Majd az Ap. Csel. 10:40–41. ezt mondja: „Ezt az Isten feltámasztá harmadnapon és megadta, hogy ő megjelenjék nyilván, nem az egész népek, hanem az Istenől eleve választott bizonyosságoknak, nekünk, kik együtt ettünk és együtt ittunk ő vele, minekutána feltámadott halottaiból.” — Jézus belép a történelem sodrába és ezzel megtörtént az elválasztás, a kihívása azoknak, akiket Isten eleve elrendelt: a víz kétfelé szakad. Jézus szavát hallatja, mindenki hallja, de csak azok értik, akiket Isten erre rendelt, akik ebben a hangban Isten megszólítását, hívását hallják, míg a többiek értetlenül, vagy gyűlölködve állják körül. „... És a juhok hallgatnak annak szavára; és a maga juhait nevékön szólítja és kivezeti őket. És mikor kiereszi a juhait, elöttök megy; és a juhok követik őt, mert ismerik az ő hangját.” (Ján. 10:3–4.) „En vagyok a jó pásztor; és ismerem az enyéimet és engem is ismernek az enyéim.” (10:14.) „De ti nem hisztetek, mert ti nem az én juhaim vagytok...” (Ján. 10:26.) Jézus az összes tanítványokhoz szól, de csak Péter teszi a kijelentést felismerő bizonyosságot: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!” Jézust egyformán látja a keresztfán a két gonosztevő, de a megfeszített Krisztuson keresztül hallatszó isteni megszólítás csak az egyik felé hangzik. Láthatjuk tehát, hogy *Istennek a Jézus Krisztusban történő kijelentése emberi oldalon nem egyéb, mint kihívása a választottaknak a kárhózat alá vetett emberiségből.*

Isten azonban a maga kijelentését, önmagának a Jézus Krisztusban való megjelenítését nem egy bizonyos kornak adta, hanem újból és újból ki akarja jelenteni magát, hogy hallják a kiválasztottak a hívó szót. Ez a kijelentés pedig nem valami mágikus úton, nem a természetben, nem az emberek veleszületett Isten-eszméje és nem exztatikus megélesek, hanem egyedül az igehirdetés által történik. Keresztyén igehirdetés azóta van, hogy az Ige testté lett. Egyedül ez a tény az alapja, ebben nyeri létjogosultságát. Ezért a keresztyén igehirdetés egyedül erről a tényről, mint Isten kijelentéséről szólhat, hogy Isten felhasználva ezt az igehirdetést, ezt a maga saját szavává, kijelentésévé tegye. Ez pedig azt jelenti, hogy az Ige újból és újból testté lesz, Krisztus újból és újból beleáll a történelem sodrába, vagyis: az igehirdetés a kiválasztás eszköze lesz. *Maga az a tény, hogy igehirdetés történik, vagyis a történelemben végbemenő eszközlője az üdvösségre való rendelésnek és a kárhózatban való megmaradásnak.* „És mondá nekik: Elmenvén széles és világra, hirdessétek az evangéliumot minden teremtesnek. Aki hiszen és megkeresztelkedik, idvezül, aki pedig nem hiszen, elkárhozik.” (Márk 16:15–16.) Itt Jézus kétségtelenül ugyanazt mondja, hogy az igehirdetés az az ék, mely kétfelé választja az emberiséget, nem mintha egy megfélemlítés, vagy kecsgetetés által jobb belátásra bírhatná az igehirdetés az embereket, hanem pusz-

tán a tény által, hogy az evangélium hirdették. Ez a tény magában véve elegendő, hogy megtörténjék a kiválasztás. Amikor Jézus azt mondja: „aki hiszen” és „aki nem hiszen”, ezzel bejelenti csupán az eseményt, mely szükségképpen be fog következni, bejelenti, hogy az igehirdetés folytán nyilvánosságra fog jutni, ki az, aki üdvözül és ki az, aki elkárhozik.

Az igehirdetéssel tehát Istennek van célja, még pedig kihívása az elrendelteknek. Ez magyarázza, hogy a keresztyén igehirdetés csupán közösségben lehetséges. Ahol igehirdetés történik, ott kell, hogy gyülekezet legyen, gyülekezet, mely előtt az Istenről való beszéd Isten saját beszédévé lehet, tehát, ahol kihívás történhetik, empirikus gyülekezet, melyben az Ige gyülekezetének lehetősége van s amelynek a megszólításra adott felelete által a keresztyén egyház keresztyén istentisztelettel előállhat. Keresztyén egyház, melynek feje a Krisztus, mely mint tag az ő Fejéhez azáltal kapcsolódik, hogy a Krisztus az igehirdetés által életközösségre lép, mely életközösségnek az ember oldaláról való megpecsételése az életnek a Krisztus hatalma alá való odarendelésében áll.

Mivel az igehirdetéssel Istennek van célja, még pedig az üdvösségre eleve-elrendelteknek kihívása, az ember semmi célt az igehirdetés elé nem tűzhet ki. Isten célját pedig annyiban mozdíthatja elő, hogy az igehirdetéssel való megbízását teljesíti és hűségesen bizonyosságot tesz arról, amit látott és hallott. Ennek a megbízatásnak halálosan komolyan-vevésését semmi sem biztosíthatja a magunk számára félelmetesebb erővel, mint az a meggondolás, hogy az *igehirdetés ténye emberi oldalról nem egyéb, mint alkalomads Istennek a kihívás dőbbenetes, nagy exisztenciális tényének a történelem síkjában való véghezvitelére.*

Mrndezeket összevetve azt mondhatjuk, hogy a művészi-ábrázoló és a misszionáló-nevelői homilétikai irányzat szerint az igehirdetésben az ember támaszt igényt Istennel szemben, míg az *Ige teológiájának felfogása szerint az igehirdetésben szükségképpen — éppen mert Ige-hirdetés — Istennek az emberrel szembeni igénytámasztása megy végbe.*

Végezetül egészítsük ki a keresztyén igehirdetés lényegéről, illetve tényéről korábban adott meghatározásunkat: *Mi a keresztyén igehirdetés? Istennek a Jézus Krisztusban történt kijelentéséről szóló, a proféták és apostolok bizonyágtevésén alapuló, Isten megbízása folytán végrehajtott felelősség- és örömteljes bizonyágtevés a gyülekezet közösségében, azzal a lehetőséggel, hogy az emberi bizonyágtevés Isten saját beszédévé, vagyis az Ige testté legyen, mely tény Isten öröktől fogva való elrendelésének a történelem síkjában, a választottak kihívásával azonos felfedését jelenti.*

Kozma Tibor.

Az Isten Igéje és az egyház viszonya Kálvin Institutioja alapján.

Kálvin theologiai gondolkozásából szervesen következik az Ige és egyház viszonyba állítása. Kálvin, mint az Ige theologusa, vallja, *az egyház alapja és éltetője Isten Igéje, viszont Isten a maga élő Igéjét* ma, nem akárhol, hanem egyenesen *az egyházon keresztül szólja. Az Ige és egyház valóságát a Szentlélek Isten* kegyelmes munkája *kapcsolja össze, a Szentlélek teszi* elevenné, ma is hatóvá: az Igét, viszont ahol az Ige elevenné vált, ott Isten egyháza él és munkál. Ha igazán világosan akarjuk látni, hogy mi az egyház, gondolkozásunkban egyenesen Isten Igéjének valóságától kell elindulnunk, ha viszont az Ige valóságát akarjuk megismerni, tekintetünket arra az egyházra kell emelnünk, amelyet Isten az Ige mai hátóterületétől választott.

Hogy az Ige és egyház ilyen szoros viszonyát a maga egész valójában látni tudjuk, mindenekelőtt beszélék Kálvinnak az Igéről alkotott felfogásáról, ez lesz az előadás első része, azután beszélék Kálvin egyházfogalmáról, ez lesz az előadás második része. Mialatt az Igéről beszélék, számtalan utalást adok az egyház valósága felé, viszont mialatt az egyházzól beszélünk, állandóan az Ige felé fogunk tekinteni, de hogy az Ige és egyház viszonyát egészen világosan és tételesen is lássuk, az előadás befejező harmadik részében összefoglalásként rámutatok az Ige és egyház viszonyának legfontosabb pontjaira.

I.

Az Institutio tanítása az Isten Igéjéről.

1. Mivel Kálvin az Ige theologusa, főműve minden fejezetében állandóan Isten Igéjéről beszél. Munkája tulajdonképpen nem is egyéb, mint az Ige egész igazságának rendszeres összefoglalása. Ha az Institutio arra a kérdésre felel, hogy miképpen kell a keresztyén embernek a hit legfontosabb kérdéseiben gondolkoznia és a hit alapján élnie, akkor csak úgy lehet Kálvin Igéről vallott felfogásáról beszélni, ha munkája egész tartalmát ismertetjük. A mostani előadásában meg kell szűkítenünk a témát és arra a kérdésre kell megfelelnünk, hogy az Ige alapján magáról az Igéről, mint minden keresztyén tanítás és élet alapfeltételéről mit tanít Kálvin az Institutioiban. Az Ige magavalóságának kérdésével Kálvin külö-

nösen műve első és negyedik könyvében foglalkozik. A munka első könyvében részletesen beszél az Igéről, mint az Isten megismerésének egyetlen feltételéről, a negyedik könyvben pedig az Ige egyházban történő szolgálatáról. De ha az Ige valóságát akarjuk megismerni, állandóan szem előtt kell tartanunk a könyv Krisztusról szóló második és a Szentlélekről szóló harmadik részét is.

Az új reformátori theologia Isten ugyanazon Igéjének három formáját különbözteti meg, beszél a Krisztusban testet öltött Igéről, azután a Szentírásban adott frott Igéről és végül az egyház igehirdetésében predikált Igéről. Barth tanítása szerint úgy Krisztusban, mint a Szentírásban, vagy az egyházi prédikációban a Szentlélek munkája által fogantatik Isten Igéje, aki tulajdonképpen nem más, mint magának Istennek a beszélő személye. Isten a maga valóságát a Jézus Krisztus testében, a Szentírás szavaiban és az igehirdetés beszédében mutatja meg az embernek és pedig úgy, hogy a Szentlélek által hitet ad az embernek, hogy az ugyanazon Szentlélek által fogantatott Igét Krisztusban, a Szentírásban és a prédikációban fel tudja ismerni és engedelmesen el tudja fogadni.²

Az új reformátori theológiának ez az Igéről vallott felfogása, ha nem is ilyen tételszerűen, de határozottan benne van Kálvin felfogásában.

2. Kálvin mindenekelőtt vallja, hogy *Ige maga Isten*, aki a világ teremtése előtt létezett. Ennek a télelnek bizonyításánál hivatkozik a Zsid. lev. 1:2; János ev. 5:17; 1:3. helyekre.³ Nagyon határozottan hirdeti Kálvin, hogy „semmiképpen sem lehet hát tünk, hogy valaki azt koholja, mintha annak az Igének, mely öröktől fogva Isten volt s azután a világ teremtője lőn, kezdete lett volna.”³

Ez az Ige, maga Isten öltött testet Jézus Krisztusban, akiben Isten Igéje a maga egész valójában megjelent az emberek között. Krisztusban látható, hogy ki az Isten és mi az ő bölcsesége, akaratja és szava az emberek felé. Kálvin Krisztust egyenesen ama testet öltöt Igének nevezi.⁴

3. A *Szentírás* ó- és új-szövetségi része nem más, mint erről Krisztusban testet öltött, örökkévaló Igéről való bizonyágtétel. Az Ige nem valami mulékony és elenyésző hang, mely a levegőbe kibocsátva Istenen kívül zeng. „Inkább mondjuk Igének az Istenben nyugvó bölcseséget, melyből úgy a jóslatok, valamint az összes próféciák származtak.”⁵ Mert Péter tanúsága szerint (I. Péter 1:11.) a régi próféták nem kevésbé szólottak Krisztus szellemében, mint az apostolok és azok, akik *azután* a mennyei tudományt hirdették.⁶ Ebben az idézetben nemcsak az ó- és új-szövetségi Ige azonos-

¹ K. Barth: Die Lehre vom Worte Gottes, 1927. 4. §.

² Institutio I. 13., 7. Utalásaim mindig az Institutio *Reformatus* egyházi könyvtárban megjelent kiadására vonatkoznak. Pápa, 1909, 1910.

³ I. 13, 8.

⁴ I. 13, 9.; II. 12, 4.; II. 13, 4. E.I.K.-nál.

⁵ I. 13, 7.

sága, hanem a prédikált Ige Krisztussal való azonossága is benne foglaltatik.

A következő idézet még világosabban mutatja az Ige Is'en voltát és az Írás Ige jellegét: „Tehát valamint az összes isteni eredetű kijelentéseket helyesen jelölik az Isten Igéjének nevével, úgy ama lényeg szerint való Igét a legmagasabb fokra kell helyezni, mint minden isteni kijelentés kúlforrását, mely soha meg nem változik és örökké ugyanaz marad Istennél és maga is Isten.⁶ A Szentírásban közölt kijelentésben Isten örökké azonos, soha meg nem változó Igéje jelent meg, maga Isten; tehát a Szentírás két részét, noha abban emberileg különbségek észlelhetők, a benne rejlő Ige miatt lényegében egységesnek kell tekintünk. Nem a kijelentett Ige lényegében van tehát különbség, hanem csupán Isten közlési módjában, ő mindig annyit és úgy árult el magából, amennyit az ember akkori állapota szerint fel tudott fogni.

Isten a Szentírásban, Kálvin kedvenc hasonlata szerint, szemüveget adott az embernek, hogy miután tiszta látását a bűn megromtolta s így Istent a teremtett világból többé meg nem ismerheti, mégis megismerhesse teremtő Atyját. A világot teremtő Isten a Szentírásban nyilatkoztatja ki nekünk önmagát s a Szentírásban megmagyarázza, hogy mit kell Istentől gondolnunk, hogy tételg utakon valami bizonytalan istenséget ne kereszünk.⁷

A Szentírásban tehát Istennek világot teremtő és Krisztusban testet öltött szava szól.⁸

Most fel lehet tenni a kérdést, *honnán tudjuk, hogy a Szentírásban valóban maga Isten szólott?* Mi garantálja, hogy az Írásban valóban Isten maga szól hozzánk? Sokan tévesen úgy vélekednek, hogy az egyház bizonyágtétele a garancia amellett, hogy az Írás igazi szerzője Isten. Kálvin ezt a gondolkozást határozottan megcáfolja, mert az egyház már azon a tényen épült fel, hogy az apostolokon keresztül Isten szólott, azaz más szóval az Ige és az Igének az apostolok által való hirdetése megelőzte az egyházat. Az egyház azzal a ténnyel, hogy a Szentírás egyes könyveit kanonizálta, csupán felismerte és megpecsételte azt a tényt, hogy a Szentíráson át Isten szólott hozzá.⁹

A Szentírás szerzője maga Isten és Istennek magának a személye a legfőbb bizonyíték amellett, hogy az Írásban maga Isten szól. És pedig Isten, aki a maga Szentléleke által szólott a Szentírókhoz, a maga Szentlélekével tesz mi bennünk bizonyágot amellett, hogy az Írás az ő tulajdon szava. „Mert amint egyedül Isten tanuskodhatik önmagáról beszédében, úgy ez az ige sem talál hitre addig az ember szívében, míg a Szentlélek bensőbb bizonyágtétele meg nem ecseteli. Ugyanazon Szentléleknek kell tehát a mi szívünkbe is behatolnia, mely a próféták szája által beszélt,

⁶ I. 13, 7.

⁷ I. 6, 1.

⁸ I. 7, 1.

⁹ I. 7, 2.

hogy meggyőzőn bennünket arról, hogy híven adták elő, amit Isten rájuk bízott.¹⁰ Az Igének és a Szentléleknek ezt a szoros viszonyát Ésaías 59:21. által igazolja Kálvin. Istennek a Szentírásban közölt tulajdon beszéde „emberek közvetítésével Isten tulajdon ajkáról folyt hozzánk”.¹¹

Nem mindenki ismeri fel, hogy a Szentírásban Isten tulajdon beszéde szól az emberhez, ez a megrendítő felismerés mindig egy kisebbségnek, Isten egyházának a birtoka, mert Isten csak a maga kiválasztottjai előtt tesz bizonyosságot Igéjében saját maga valósága felől.¹²

Azonban, amilyen világosan kell látniok a keresztyéneknek, hogy „a Szentlélek megvilágosítása nélkül az Ige semmit sem visz véghez”,¹³ ugyanolyan világosan kell látni, hogy az Írás mellőzésének milyen veszélyei vannak. Azok, akik a Szentlélekre hivatkozva az Írást megvetve akarnak Istenhez eljutni, súlyos tévelygésnek rabjai lesznek. Az egyházat Isten egyrészt kormányozza az Ige és a Szentlélek által, a rajongó lelkek szétválasztják ezt a kettőt, amelyet Isten a próféta szerint (59:21) összekapcsolt. Isten a Szentírásban mindig együtt tétet bizonyosságot az Igéről és a Szentlélekről. Sohasem szabad felednünk, hogy a nekünk adott Lélek nem ad más kijelentést, mint amelyet Isten egyszer már adott a Szentírásban.¹⁴ Isten örökre olyannak marad, mint amilyenek magát a Szentírásban megmutatta és ezért a Szentírás szerzője, a Szentlélek mindig az Írás által ismertet magára.¹⁵

Az Írásban viszont nem holt betűket kell tisztelnünk, hanem a Léleknek élő szavát kell abból meghallanunk. A Szentírás bizonyossága szerint (II. Kor.) az Ige szolgálata nem más, mint a Lélek szolgálata. A Szentlélek kitöltetése nem törli el a Szentlélek által írt korábbi Szentírást, sőt a hívőknek adott Szentlélek az Írásban már megírt szót tovább viszi a későbbben élő hívőknek.¹⁶

Amidőn tehát Kálvin az Írásban foglalt Ige megismerését a Szentlélek bizonyágtételéről teszi függővé, egyben visszamutat arra, hogy a Szentírásban közölt Ige azonos magával Istennel, aki Krisztusban testet öltött és ugyancsak azonos azzal az Igével, amelyet a Szentlélek kitöltetése után az egyháznak hirdetni kell. Az egyház azt az Igét, amelyben alapját és szolgálata egyetlen feltételét látja, magát Krisztust a Szentlélek bizonyágtétele által a Szentírásban találja fel.

3. Így vezetnek át Kálvin gondolatai az Ige harmadik formájára a *hirdetett igére*.

Isten a maga Igéje és Szentlelke által azon munkál, hogy

¹⁰ I. 7, 4.

¹¹ I. 7, 5.

¹² I. 7, 5.

¹³ III. 2, 33.

¹⁴ I. 9, 1.

¹⁵ I. 9, 2.

¹⁶ I. 9, 3.

kiválasztott gyermekei ma se legyenek az ő igaz ismerete és tisztelete nélkül. Isten pedig a magáéit mindig Igéje által nevelte.¹⁷ Istennek ez a nevelő munkája mindig az egyházban és mindig az Ige és Szentlélek munkája által történik. Az Igének és a Szentléleknek ezt a belső nevelő munkáját Isten és az egyház igehirdetéséhez és szakramentum kiszolgáltatásához költötte. Isten az igehirdetés által szól a mai emberhez és az igehirdetés által felébresztett és táplált hitet a szakramentumok által erősíti és pecsételi meg. Ebben a fejezetben az *igehirdetésről* szólnunk.

Kálvin szerint *Isten pásztorokat választ ki és ezekre bizza: az igehirdetés szolgálatát*, hogy ezek a pásztorok az Ige hirdetése által az ő népét a világból kihívják és a világban összetartsák. Isten pásztorokra bizza a mennyei tudomány hirdetését és mennyei tudomány, az Ige hirdetése által támad a hívekben a hit. Isten az igehirdetésen kívül nem adott más utat arra, hogy valaki üdvösségre jusson. Isten „méltónak tartja megszentelni a maga számára az emberek száját és nyelvét azért, hogy azokon az ő szava hangozzék”.¹⁸ Nekünk hallgatnunk kell erre, mert „az egyház nem épülhet másképp, mint a külső tanítás által és nem tarthatja össze a szenteket más kötelék, mint ha egyértelmű tanulóssal és haladással ápolják az egyháznak Isten által előírt rendjét”.¹⁹

Az igehirdetés emberi beszéd formájában történik, éppen úgy, ahogy a Szentírás szava is emberi szó, de mindazoknak, akiket Isten az igehirdetés mai szolgálatával bízott meg, megvan az *igéretük*, hogy Isten maga teszi beszédüket Szentlelke által gyümölcsözővé. Így az igehirdetésnek is, mint a Szentírásnak tulajdonképpen az Isten a szerzője és az emberi beszéd csak az eszköze.²⁰

Mit kell az igehirdetőnek tennie, hogy az Ige hű sáfára lehessen? Szorgalmasan kell tanulmányoznia Isten Igéjét, hogy annak az Istentől adott egyellen értelmét meg tudja ismerni és bátorságot kell kérnie arra, hogy mindazt, amit igazságnak ismert, merje is hirdetni azok között, akik közé pásztorul rendeltetett.

Az egyház igehirdetésének az a célja, hogy Isten népét a Krisztusban adott megbékéltetéssel megismertesse, hogy hirdesse a népnek a bűnbocsánat evangéliumát. Az igehirdetés Isten kegyelmének a jele, ez a kegyelem pedig arról szól, hogy Isten magáéinak ismert. Az egyházban történő minden más tartalmu beszédnek, intésnek erről az alapról kell történnie, vagy erre az alapra kell mutatnia. Ez a kegyelem és megbékülés Krisztus küldetése, ez a Szentírás summája és erről kell az igehirdetésnek is szólnia.

4. „Az evangélium prédikálásával rokon másik támasza van hitünknek a *szakramentumokban*.“²¹ A szakramentum, éppen úgy,

¹⁷ I. 6, 3.

¹⁸ IV. 1, 5.

¹⁹ IV. 1, 5.

²⁰ IV. 1, 6.

²¹ IV. 14, 1.

mint az igehirdetés Isten kegyelmének jele, hozzánk, érzéki emberekhez alkalmazkodik abban Isten, hogy „azokkal a földi elemekkel vezessen minket magához és éppen testi dolgokban tárja elénk lelki javainak tükrét“²²

A szakramentum által Isten nem a maga szent beszédét erősíti meg, hanem a mi hitünket akarja a maga szent beszédében való hitben megerősíteni.²³ Magának a szakramentumnak az igazi értelmét is az Ige adja.²⁴ Éppenezért a szakramentum mindig „igéből és külső jegyből áll.“²⁵ A szakramentum kiszolgáltatását mindig össze kell kötni Istennek a szakramentum által kifejezett és megpecsételt ígéretéről szóló igehirdetéssel, mert különben nem tudjuk, hogy a jegy mit jelent és babonáskodásba süllyedünk.²⁶ A szakramentum „Isten ígéretét mintegy képben tünteti fel s lerajzolva és képmásszerűleg kidomborítva állítja szemeink elé“. Ezért Augustinus alapján látható ígének is lehet nevezni.²⁷

Mondhatnánk úgy is, hogy a szakramentum Kálvinnál az Ige hirdetésének egyik, az emberhez legközelebb férköző formája, melyet Isten azért adott, hogy az érzékiességhez tapadó emberhez a legközelebb tudja az igéjét hozni. Kálvin nagyon határozottan hangsúlyozza, hogy a szakramentum annyiban szakramentum, amennyiben az élő Krisztussal, a testté lett Igével kapcsolatban össze, ezért mondja, hogy „Krisztus minden szakramentumnak anyaga, vagy, ha inkább akarod, lényege, mivel ezeknek egész szilárdsága ő benne van és kivüle semmit sem ígérnek“.²⁸

Viszont a szakramentum csak akkor lehet Krisztus valóságának közlője, ha valóban az írott Ige szóbeli hirdetése, ezért mondja Kálvin, hogy a szakramentumnak nincs más tartalma, mint az evangéliumnak, amely szakramentum nélkül is hat,²⁹ a szakramentumoknak nincs más rendeltetésük, mint Isten Igéjének s e rendeltetés az, hogy nekünk följánlják és előnkbe adják a Krisztust és ő benne a mennyei kegyelem kincseit.³⁰ Ezért a szakramentum helyes kiszolgáltatása nem állhat meg az Ige nélkül, mert bárminő haszon származik ránk az úrvacsorából, annak mindnek szüksége van az Igére; akkár hitben kell megerősítenünk, akár a hitvallásban gyakoroltatnunk, akár tisztúnkra felébresztetnünk, igehirdetésre van szükség.³¹

Isten a szakramentummal nem az ígéretét, hanem az abban való hitet erősíti meg. Ezt a megerősítést pedig nem a szakramentum jegye, hanem a jegy kiszolgáltatásához kapcsolt igehirde-

²² IV. 14, 3.

²³ IV. 14, 2.

²⁴ IV. 14, 5.

²⁵ IV. 14, 4.

²⁶ F. i. h.

²⁷ IV. 14, 6.

²⁸ IV. 14, 16.

²⁹ IV. 14, 14.

³⁰ IV. 14, 17.

³¹ IV. 14, 39.

tés végzi, de nem a maga ereje, hanem a Szentlélek kegyelmes munkája által. Annak viszont semmi akadályja sem lehet, „hogy az Isten Igéjével megszentelt jelkép valósággal az legyen, aminek mondatik.⁸³ Azonban csak azok számára lesz a szakramentum Isten irgalmának és kegyelmének záloga, akik azt az Ige és Szentlélek által felgerjesztett hittel fogadják el.⁸⁴

5. Ha most már röviden össze kell foglalnunk Kálvin Igéről szóló tanítását, azt kell mondanunk, hogy szerinte „a lényeg szerint való Ige“⁸⁴ maga Isten, aki Krisztusban *testet öltött*, Ő maga az, aki a *Szentírás*on át Szentlelke által szól és Ő az, aki pásztorokat támaszt, hogy azok az *igehirdetés* és a *szakramentumok* kiszolgáltatása által neki eszközei legyenek arra, hogy ma is szólhasson a maga népéhez. Az igehirdetés és szakramentum kiszolgáltatás mindig a Szentírás alapján történik, a Szentírás mindig Krisztusról tesz bizonyosságot, Krisztusban pedig maga Isten jelenik meg. Istennek Igéje a Szentlélek által fogantatott Szűz Máriaiban, Isten emberei a Szentlélek által írták a Szentírást, mi a Szentlélek által ismerjük meg, hogy mi az Ige a Szentírásban és Isten a Szentlélek által teszi a maga beszédévé, valójában Igéjévé a mi igehirdetésünket és Krisztus testévé és vérévé a szakramentumok jegyeit. Lényegében tehát az Ige minden formájában Isten maga a cselekvő alany a maga Szentlelke által és az ember és az emberi minden esetben csak eszköze a cselekvő igének, de mivel az ember felelős lény, ebben az eszközi mivoltában minél teljesebb személyes engedelmisségben kell Isten szolgájának lennie. Isten a maga Igéjét azért közli velünk, hogy mi az Ő igaz ismeretére jussunk, ez az ismerés pedig mindig az Ige és Szentlélek által munkált hitben történik.

II.

Az Institutio tanítása az egyházzól.

1. Az Institutio egyházzól szóló IV. részének teljes címe „Azokról a külső gyámollító eszközökről, melyekkel Isten minket Krisztus társaságába hív és abban megtart.“ Már maga ez a cím is ráviláglt arra, hogy mit ért Kálvin egyház alatt: *az egyházban lenni annyi, mint Krisztus társaságában lenni, az egyház az ember Krisztussal való közössége, hogy pedig erre a közösségre el lehessen jutni és abban meg lehessen maradni, külső gyámollító eszközre van szükség.* Kálvin nemcsak a Krisztussal való belső életközösséget, hanem azokat az eszközöket is egyháznak nevezi, amelyekkel Isten ezt a közösséget létre hozza és fentartja. Az egyháznak ez a kettős tekintete evangéliumi igazság és más szóval úgy fejezhető ki, hogy Isten a Krisztussal való láthatatlan közösségbe (láthatatlan egyház) kegyelme látható eszközein keresztül

⁸³ IV. 14, 16.

⁸⁴ IV. 14, 7.

⁸⁴ I. 13, 7.

akar elhivni (látható egyház). Az egyháznak ez a kettős tekintete megkülönböztelhető, de egymástól el nem választható.

Mivel az egyház a hivek Krisztussal való közössége, az nem alapulhat más tényen, mint Isten *titkos elválasztásán*,⁸⁵ ezért az egyház nem más, mint *coetus electorum*, vagy *coetus fidelium*. Isten a maga kiválasztott gyermekeit a hit által Krisztushoz, az ő fejükhöz kapcsolja. Kálvin szerint a hiveknek ez a Krisztushoz való kapcsolása képezi az egyházi élet alapviszonyát. De emellett a Krisztussal való viszony mellett azt is kell látnunk, hogy a Krisztusba oltott hivek együtt a *szentek egyességét*, a *communio sanctorumot* képezik.⁸⁶ Az egyházban, mint a kiválasztottak közösségében Krisztus közli a maga kegyelmének javait választottaival, az egyházban, mint a szentek egyességében a hivek közlik egymással mindazt, amit Istentől ajándékba kaptak. Az egyház *coetus electorum* és a *communio sanctorum* jellegét összefoglalja a *corpus Christi*, *Krisztus teste* kifejezés; az egyházban, mint Krisztus testében nyilvánvalóvá válik a hivek Krisztussal való hit- és egymással való szeretet-közössége.

2. Kálvin az egyházzal kapcsolatban a következő jelzőket alkalmazza: megkülönbözteti a *látható és láthatatlan* egyházat, a *dicsőséges és harcoló* egyházat, beszél az egyház *egységéről, közön-séges, azaz katolikus* voltáról és végül az egyház *sentségéről*. Egészen röviden tekintsük át az egyház életét ezeknek a jelzőknek az irányában.

Kálvin szerint az egyház azért *láthatatlan*, mert a hit tárgya, az egyházat a keresztyén ember hiszi, de azért is láthatatlan az egyház, mert Isten elválasztott embereit foglalja össze, hogy valóban kik az elválasztottak, azt egyedül Isten látja, ez a titok az emberek előtt láthatatlan.⁸⁷ Isten azonban egy látható *intézményt* és abban külső gyámolító eszközöket adott, hogy az méhében hordozza, világra hozza, emlőin táplálja, cízze és oltalmazza kiválasztott gyermekeit. A látható egyháznak ez a munkája addig tart, amíg földi testet hordozunk, ha ezt a földi testet levetkezzük, hasonlókká leszünk Isten angyalaihoz.⁸⁸ A földi látható egyház, mintegy szüli Isten gyermekeit, *harcol*, hogy azokat Krisztusnak megnyerje és benne megtartsa, azok viszont, akik már üdvözültek, a harcnak és küzdelemnek egyházából átmentek a győzedelmes, dicsőséges egyházba. Krisztus egyháza magában foglalja úgy az élőket, mint a holtakat.⁸⁹

Az egyház *egységét* fejének, Krisztusnak egysége biztosítja, az egységből egyenesen következik az egyház *egyetemessége*, vagy *katholicitása*, ez az egyetemesség azonban el van rejtve a mi szemünk előtt, de minden elrejtettsége ellenére is fel lehet fedezni a

⁸⁵ IV. 1, 2.

⁸⁶ IV. 1, 3.

⁸⁷ IV. 1, 3.

⁸⁸ IV. 1, 4.

⁸⁹ IV. 1, 2, 7.

világban is az egyház valamilyen egységét, mert az Igének hirdetése és a hitnek köteléke minden kétséget kizárólag rámutat Krisztusra és a benne való egységre.⁴⁰

Végül az egyház *szent*, mert Pál szerint Krisztus önmagát adta az egyházért, hogy azt megszentelné, megtisztítván azt víznek feredőjével az Ige által, hogy tenné azt magának dicsőségessé, melyben ne lenne makula vagy szeplő. (Efézusi levél 5 : 25.) Az egyháznak ez a szentsége Krisztus szentsége által készen van, de itt a világban nem látszik, azért Krisztus maga harcol az egyházban, hogy azt minél inkább megtisztítsa, hogy az utolsó napon teljes tisztaságban állíthassa a maga népét Isten elé.⁴¹ Az egyház szentsége szemben a szektás felfogással itt a világban Krisztus bűnbocsánata által biztosítható, ezért nem véletlen Kálvin szerint, hogy a Híszek egy az egyház után azonnal a bűnök bocsánatában való hitről beszél. „Első lépésünk tehát az egyházban és Istenországában a bűnök bocsánata, ami nélkül Istennel semmiféle szövetségünk vagy összeköttetésünk sem lehet.” Isten a bűnbocsánat hirdetésével gyűjti össze a maga népét, amelynek szentségét, azaz Istenhez való tartozását a bűnbocsánat állandó hirdetésével és hit által való elfogadtatásával biztosítja. Ennek külső jege a keresztség, amely egyben az egyházba való felvételnél és bűnbocsánatnak a jege is.⁴² Isten azonban nem csak felvesz, hanem meg is tart a bűnbocsánat hirdetése által az egyházban. Az egyháznak állandóan kell a bűnbocsánatot hirdetnie és a híveknek állandó bűnbocsánatban és megtérésben kell az egyházban élniök.⁴³

3. Mivel az egyház lényegében nem földi, hanem mennyei intézmény és földi formájához annyira hozzátapad a bűn és fogyatkozás, hogy az egyház csakis Isten bűnbocsánata által élhet, fel kell tennünk a kérdést, hogy *hol van a világban az egyház és miről ismerhető fel*. Mivel az egyházban Krisztus keresi a magáét, hogy azokat a hit által önmagához kapcsolja, egészen nyilvánvaló mindabból, amit az Igével kapcsolatban a megelőző részben elmondtunk, hogy ott van a világban az egyház, ahol az Igét őszintén hirdetik és hallgatják, ahol a szentségeket Krisztus rendelése szerint szolgáltatják ki. Ahol ez megtörténik, ott megvan Istennek valamilyen egyháza.⁴⁴ „Az egyház ismertető jelének az Ige hirdetését és a szentségekkel való élést tettük meg, még pedig azért, mert ezek sehol sem lehetnek gyümölcstelének és Isten áldása folytán mindig kedvező eredményt hoznak létre.”⁴⁵ A földi egyházat egyházzá az Ige hirdetése és a szakramentumok kiszolgáltatása teszi és ez Kálvin szerint annyira igaz, hogy „Ha az egyház kitar az igehirdetés és szakramentumok mellett, még akkor sem

⁴⁰ IV. 1, 2, 9.

⁴¹ IV. 1, 17.

⁴² IV. 1, 20.

⁴³ IV. 1, 21.

⁴⁴ IV. 1, 9.

⁴⁵ IV. 1, 10.

tagadható meg az egyház jellege, ha ott sok fogyatkozás található, sőt még a tudomány, vagy szentségek kezelésébe is csuszhat be valami hiba, ami azonban ne idegenítsen el bennünket az azzal való közösségtől.⁴⁶ Az egyház egyházmivolta mellett Isten tesz bizonyosságot az igehirdetés és szakramentumok által. Az egyháznak sok bűne van, sőt a gyalom és konkoly példázata szerint az ítélet napjáig nagyon sok gonosz is van benne, de a sok bűn között is megmarad az egyház, ha „nem vetették el Isten Igéjének és a szentségnek szolgálatát.”⁴⁷ A Sátán praktikája viszont arra törekszik, hogy az igehirdetés és szentségkiszolgáltatás munkáját megakadályozza. A középkori egyháznak éppen az volt a bűne, hogy a maga rendeleteivel és intézményeivel Isten Igéjét zárta el az egyház tagjaitól.⁴⁸

Az egyház Isten kiválasztott népe. A kiválasztás pedig mindig az Ige hirdetése és engedelmes elfogadása, a hit által történik. Mihelyt Isten megszólal, azonnal kört gyűjt a maga szava által a maga szava köré, ez az Igére figyelő kör az egyház. Az az Ige, amely által Isten a maga egyházát létrehozza, a hirdetett Ige, a prédikáció, amely azonban csakis a Szentlélek által lesz valóban Isten szavává, de azáltal valóban azzá is lesz. A kiválasztás tehát mindig az Ige külső hirdetése által történik.⁴⁹ Az egyházban mindennek azért kell történnie, hogy az egyház Ige körüli szolgálata minél alkalmasabb eszköze lehessen Istennek. Az egyház külső rendtartásának, mai szóval adminisztrációjának is az a célja, hogy az Ige hirdetése, a szentségek kiszolgáltatása és az imádság számára a megfelelő külső keretet biztosítani lehessen.⁵⁰

Az egyháznak nyilvános és magán munkájával mindent meg kell tennie, hogy a híveket az evangéliumi ígéretekkel a bűnbocsánat reménységében megerősítse. A kulcsok gyakorlása elsősorban ebben: a bűnbocsánat, igehirdetés és szakramentum kiszolgáltatás általi megmutatásában van.⁵¹

A kulcsok hatalmának a másik felhasználása az *egyházi fegyelem gyakorlása*, ami nem más, mint az egyház szolgálata azért, hogy az egyházi tanítás sikeresebben történhessék. Egyfelől *fék*, amely visszatartja és megszelidíti azokat, akik Krisztus tanítása miatt dühöngenek, másfelől *ösztöke*, amely a kedvetleneket és retket felébreszti, néha olyan is, mint az *atyai vessző*, amellyel kegyelmesen és Krisztus lelkének szelídségéhez képest fenytetnek meg azok, akik súlyosabb bűnbe esnek.⁵²

Gyakorlásának formái: magán intelmek, tanuk jelenlétében való intés, kiközösítés.⁵³ A feddésnek és kiközösítésnek hármas

⁴⁶ IV. 1, 12.

⁴⁷ IV. 1, 14.

⁴⁸ IV. 1, 11.

⁴⁹ III. 22, 10.

⁵⁰ IV. 10, 29.

⁵¹ IV. 1, 22.

⁵² IV. 12, 1.

⁵³ IV. 12, 2.

célja van: 1. az egyház szentségének védelme, 2. hogy a gonoszak állandó vétkei miatt a jók is meg ne romoljanak, 3. hogy azok, akiket az egyházfegyelem érintett, szegyenükben bűneiket beismerjék és megtérjenek.⁵⁴

A fegyelmezésnél azonban óvakodni kell attól, hogy az emberi szigorúságu eljárás legyen, azon keresztül is, mint az egyház minden munkáján át Krisztus lelkének kell a gyűlekezetben megjelenie.⁵⁵

Kálvinnál tehát az egyházi fegyelem gyakorlása egyfelől az igehirdetés és szakramentum-kiszolgáltatás érdekében történő szolgálat, másfelől alkalom arra, hogy Isten Igéjét négy szem között, intés és figyelmeztetés formájában lehessen hirdetni. A munka végső célja mindig a bűnös megtérésének és újjászületésének elősegítése.

4. Végül az egyházzal kapcsolatban arról kell még beszélnünk, hogy *Isten kik által akarja az ige szolgálatát az egyházban végeztetni?* „Mert bár Istennek magának kell egyházát igazgatnia és kormányoznia, neki magának kell abban előljárni és kitűnni, s a hatalmat egyedül az ő igéje által kell gyakorolni és kezelni, mindazonáltal, mivel nem lakozik közöttünk látható jelenléttel, hogy akaratát saját szájával jelenthetné ki előttünk, ebben — amint mondtunk — az emberek szolgálatát mintegy helyettes munkásságot veszi igénybe, nem ugyan úgy, hogy azokra ruházza át a saját jogát és méltóságát, hanem csak úgy, hogy azok szája által végezze ő maga a maga munkáját olyformán, mint ahogy a meszterember munkájának elvégzésére szerszámot használ.“⁵⁶

Isten megtehetné, hogy emberek szolgálata nélkül hirdesse a maga igéjét az egyházban, de különös célja van azzal, hogy embereket alkalmaz a maga szolgálatára: 1. ezzel mutatja meg a maga megbecsülését az emberrel szemben, 2. ezzel akarja a maga gyermekeit alázastra tanítani, 3. így szoktat magunkat a maga tiszteletére és 4. végül ezzel akarja egymás iránti szeretetünket fokozni.⁵⁷

Kálvin az ige körüli egyházi szolgálatnak négy, mai napig is fentmaradt körét állapítja meg, ezek a doktorok, pásztorok, diakonusok és presbíterek szolgálata. A legegyetemesebb a *pásztor* szolgálata: az ő feladata az ige hirdetése, a szakramentumok kiszolgáltatása és a fegyelmezés.⁵⁸ A *doktor* szolgálata közel áll a pásztoréhoz, de annál szűkebb körű; „hatáskörébe csak az írás magyarázása tartozik, hogy a tiszta és igaz tudomány a hívők között megmaradjon“, éppen ezért a doktor nem vesz részt a fegyelmezés, intés és dorgálás, valamint a szakramentumok kiszolgáltatásának munkájában. Mai szóval élve: a doktorok az egyház ige-

⁵⁴ IV. 12, 5.

⁵⁵ IV. 12, 9, 10, 11, 12.

⁵⁶ IV. 3, 1.

⁵⁷ IV. 3, 1.

⁵⁸ IV. 3, 6.

hirdetői munkájának tisztaságára felügyelő theológusok.⁵⁹ A *dia-konusoknak* két fajtáját különbözteti meg, egyik feladata azoknak az alapoknak összegyűjtése és kezelése, amelyekből a szegények, özvegyek, árvák, betegek segélyezése történik, a másik csoport pedig a kimondott, esetenkénti gondozás munkáját végzi. Ebben a második körben alkalmazhatók asszonyok is a gyülekezeti munkában. Különb minden más nyilvános gyülekezeti munka tilos a nők részéről.⁶⁰ Végül az egyház kormányzása és a gyülekezet fegyelmezésének a *vének*, vagy presbiterek feladata. A vénék mindig a lelkipásztorral együtt végzik munkájukat, a vénék és a lelkipásztorok közös testülete az egyházra való felügyeletnek a szerve.⁶¹

Amilyen mértékben hangsúlyozza Kálvin, hogy az egyházi élet alanya maga a Szentlélek-Isten és ő az, aki az igehirdetésen át a gyülekezethez szól, ugyanolyan mértékben kiemeli azt is, hogy Isten ezt a munkát emberek, elsősorban lelkipásztorok által végzi. A lelkipásztorok igazi kálvini neve nem is lehet más, mint a *minister Verbi divini*, amint ezt a nevet Kálvin és a reformáció korabeli kollégáink használták is. Ha az egyház az Ige egyháza, akkor az egyház szolgálói sem lehetnek mások, mint az Ige szolgálói. Ezeknek a szolgálóknak mindenekelőtt jártasoknak kell lenniök az Ige ismeretében, vigyázniök kell arra, hogy ajkuk a tiszta tudományt szólja, a mi szóhasználatunk szerint theológusoknak kell lenniök, hogy Isten a maga ígését szólhassa rajtuk keresztül a gyülekezetnek.

III.

Az Ige és egyház viszonya az Institutio alapján.

Ebben az utolsó, rövid fejezetben egy pár fontos tételben összefoglaljuk az Ige és egyház már érintett viszonyának legfontosabb vonatkozásait.

1. Kálvin szerint az Ige nem más, mint maga Isten, ő maga az, aki Krisztusban testet öltött, aki a Szentírásban tulajdon szájával beszél és ő az, aki a prédikációban a gyülekezethez szól. Isten azt akarja, hogy kiválasztott gyermekei a hitben felismerjék Krisztushoz való tartozásukat, Isten erre, a hit által Krisztusban való, életre hívja el a maga gyermekeit. Az elhivottaknak ez a közössége az egyház. Az egyház lényege tehát nem más, mint a testté lett Ige és a benne hívők belső, hitközössége.

Ezt a közösséget maga Isten munkálja tulajdon Igéje és Szentlelke által és pedig az egyház munkáján keresztül. Ennek pedig az a módja, hogy a választott igehirdetői által szóban és szakramentumokban Krisztusra figyelmeztető jeleket állít a világba. Ezeket a jeleket a maga szabad tetszése szerint megvilágítja és valóban a maga Krisztusban hívő és kötő szavává teszi azok lelkében, akiket erre a közösségre már eleve elválasztott. Az egyház-

⁵⁹ IV. 3, 4.

⁶⁰ IV. 3, 9.

⁶¹ IV. 3, 8.

nak ez a bizonyágtevő munkája azonban az írott Igén a Szentírásban alapszik. Isten egyszer már szólott a Szentírásban és azok, akiknek Isten kegyelme a Lélek ajándékát adja, mialatt az igehirdetését hallják és a szakramentumokkal élnek, boldogan ismerik fel, hogy a Lélek mai szava azonos azzal, amelyet Isten a Szentírásban már szólott és amely Krisztusban testet öltött. Isten tehát a Szentírásban alapuló igehirdetés által hozza napvilágra az emberekről alkotott örök végzését; akik ezt a végzést a hitben felismerik, örökké hozzákapcsolatnak a testté lett Igéhez, Krisztushoz.

Az egyház nem élhet a testté lett Ige, Krisztus nélkül, mert az ő élő személye az egyház feje. Az egyház nem élhet az írott Ige, a Szentírás nélkül, mert ennek alapján kell az igehirdetőknél Isten Igéjét hirdetniük és az egyház nem élhet a hirdetett Ige nélkül, mert mialatt a hirdetett Ige szól, azon keresztül Isten Szentlelke élő kapcsolatot teremt a hívő és feje Krisztus között. A Kálvin szerinti egyház valóban és teljesen az Ige egyháza.

2. Az Igének ez az egyháza a Szentlélek-Isten által kormányoztatik, tápláltatik és oltalmaztatik, de mindig úgy, hogy a Szentlélek embereket választ a maga eszközeiül. Az a tény, hogy Isten embereket választ a maga eszközeiül, az Isten kegyelme. Az emberek Isten parancsa alapján, ígéretében bízva végzik a maguk szolgálatát. Ezt az emberi szolgálatot Isten kegyelme átminősíti magának Istennek a tulajdon tettévé és beszédévé. Ebből következik, hogy milyen alapos felkészültséggel és milyen nagy felelősséggel kell a szolgálóknak az Ige szolgálatát végezniük. Isten Igéje az emberrel az egyházban találkozik. Itt szól kiválasztott szolgálóin keresztül az egész néphez és támaszt hitet a maga valóságában. Isten Igéje mindig a Szentlélek által találkozik az emberrel. A Szentlélek teszi az emberi igehirdetést Isten tulajdon beszédévé és támaszt annak meghallgatása nyomán igazi, tisztáhitet, Isten iránti engedelmességet.

3. Mi, akik ezt az előadást hallgatjuk, nagyon gyakran teljes bizonytalanságban vagyunk az egyház sorsa és a magunk szolgálata kérdésében. Úgy látjuk, hogy az egyház hajója megrekedt abban a hatalmas szövevényben, amelyet a mai élet ezer kusza ténye képez. A feleletek légiói merednek elénk, mindenfelől csak azt halljuk, hogy ezt és azt a feladatot is nekünk, lelkipásztoroknak kell elvégeznünk. Ha világosan látjuk azt a sok nyomorúságot, amelyet egyházunk mai helyzete mutat és azt a sok igényt, amelyet a világ támaszt velünk és az egyházzal szemben, egészen bizonyosan kétségbe kell esnünk saját erőnk gyengesége és belső világunk bizonytalansága miatt. Azért kell meghallgatnunk azt, amit Kálvin mond az Isten Igéje és egyház viszonya és a mi egyházban való szolgálatunk felől, mert egyszerre biztos képet nyerünk afelől, hogy mi az egyház lényege és mit kell nekünk az egyházban elvégeznünk, Kálvin tanítása megbátorít, mert rámutat arra, hogy az egyházat maga Istenélteti és tartja fenn a Sátán minden támadásával és a történelem ellenkező hatásával szemben. A Kálvin-

tanítása leegyszerűsíti a mi feladatainkat is, mert világosan megmondja, hogy nekünk, lekipásztoroknak a feladatunk az Ige tiszta hirdetése, a szakramentumok kiszolgáltatása, a gyülekezet tanítása, intése, fegyelmezése és kormányzása. Isten minden olyan lelkipásztori szolgálatot, amelyik az iránta való hitben és az ő ígéreteiben való reménységben folyik le, magának ismer és hűséges kegyelmével elfogad és beépít az egyház életébe. Minden külső és belső nehézséggel szemben azonnal biztos erőt nyerünk, ha hittel tudjuk elfogadni, hogy Isten a maga Igéje szolgálatára alapította az egyházat és minket az Ige szolgálóivá hívott el kegyelme által.

Nekünk az ide oda való kapkodás, módszer és új út keresés helyett azokat a világos tényeket kell elfogadnunk, amelyeket Kálvin mond az Ige szolgálatáról az egyházban és azonnal erősek, biztosak, bátrak és leleményesek fogunk lenni. Akármit is kíván-tólunk és az egyháztól a világ, mi mindig legyünk meggyőződve-afelől, hogy soha senki nem tud ennek a világnak fontosabbat, gyakorlatibbat, aktuálisabbat adni, mint az az igehírdető, aki szolgálatát az Ige szentségéhez és isteni valóságához méltóan hordozza az egyházban.

Az Ige valóságának és erejének ez az elismerése, az Igéhez való ez az odamenekülés egyáltalán nem jelent téttlenséget és az életből való kikapcsolódást. Ezt csak azok mondják, akik soha meg nem látták az Ige ösztönző, küldő és szolgálatra serkentő valóságát.

Kálvin az egyház lényegére, éltető gyökerére irányította figyelmünket és rámutatott a mi szolgálatunk igazi belső törvényeire. Mérjük össze az általa adott képpel azt a képet, amelyet mi magunk alkottunk magunknak az Igéről, az egyházzal és magunk egyházi szolgálatáról és engedjük, hogy Isten Szentlelke a mifogyatékos és hamis képünk helyére a Kálvin által mutatott igazabb-képet vesse lelkünk mélyére.

Ldszló Dezső.

A romániai baptista egyház.

A baptisták hite.

Sem cikkemnek terjedelme, sem erre való felkészültségem nem engedik meg, hogy a baptisták hitével részletesebben foglalkozzam. A vele való komoly tudományos foglalkozást különben is megnehezíti az a tény, hogy a magyar baptista theologiai irodalom nagyon szegény. Dogmatikumuk kétségkívül az alámerítés, illetve keresztelés és az ezt megelőző önkéntes és öntudatos személyes megtérés és hitvallás köré csoportosul. Hitvallási egységüket is az egész világon és a múlt századok baptistáival elsősorban ez a középponti gondolat és ennek egységes külső rituáléja biztosítja, kétségkívül, hogy ezen a téren — szemipelagianus felfogásukkal — merőben ellenkeznek a kizárólag az Isten kegyelmére épített református tanítástól. Egyébként azonban nagyon hasonlóak, sőt sok tekintetben azonosak a két felekezetnek a tanításai. A bibliához talán még nálunk is erősebben ragaszkodnak, bár ez a ragaszkodás néhol, a szokásokat illetőleg a betű rabságába esik.

A magyar baptisták hitvallási iratainak címe: „Hitvallomása és szerkezete a keresztelt keresztyén gyülekezeteknek, melyeket közönségesen baptistáknak neveznek.” (II. kiadás Budapest, 1898) 64 oldal. Alkifőleg ez van lefordítva román nyelvre is. Hogy ki írta, vagy szerkesztette és melyik esztendőben készült, arra nézve nem kaptam felvilágosítást. 15 cikket foglal magában, mindegyiket bőségesen ellátja bizonyító bibliai lókusokkal. A hitcikkek a következők: 1. Istennek ígéjéről. 2. Az Istenről. 3. A bűnről. 4. A megváltásról. 5. Az üdvösségre való elválasztásról. 6. A kegyelem eszközökről s ezek sorrendjéről. 7. A bűnös megtéréséről az Istennek Igéje által. 8. A szent keresztségről. 9. A szent vacsoráról. 10. Az Urnak gyülekezetéről. (A gyülekezetben levő hivatalok. Vének és tanítók. Szolgák. A tagok kötelességei. Szavazások. Felvétel. Gyülekezeti fegyelem. Kizárás.) 11. A szentsegről. 12. Az isteni törvényről. (Általában. Szombatról különösen. 13. A házasságról. 14. A polgári rendről. 15. Az Úr visszajöveteléről, a halottak feltámadásáról és az utolsó ítéletről.

A romániai magyar baptisták.

Számuk, mint már említettük, 10.000 megkeresztelt tagra és kb. 15.000 családtágra tehető. Nagyobb számban Bihar- és Szilágy-

megyékben élnek. Nagyobb gyülekezeteik vannak: Kolozsvár, Nagyvárad, Brassó, Arad, Temesvár, Feketegyarmat, Biharódszeg, Kémer, Hadad stb. községekben. Legjelentősebb gyülekezettük sokáig a nagyváradai igen gazdag hitközség volt, mely 1930 ig prédikátorképző intézetet is tartott fenn, ez azonban vagyonkezelési viszályok miatt elvesztette vezető szerepét. Jelenleg Dr. Kulmann Géza országos missziói prédikátor szerint a legszebben munkálkodó baptista gyülekezet a temesvári.

Belső életük.

A gyülekezetek belső élete összetételük, nagyságuk és tagjaik hithűsége szerint változik, általában azonban egy-két esettől eltekintve, ahol nagyobb bajok, viszályok foglalkoztatják a tagokat bensőségesnek mondható. A temesvári hitközséghez tartozó falusi gyülekezetek körzetekre vannak felosztva. Minden körzetben van 2—2 evangylista, akik az istentiszteleteket vezetik és rendszerint havonta osztanak úrvacsorát. Ezenkívül minden gyülekezetnek van 2 megbízottja, akik kötelesek egyszer havonta meglátogatni a körzet egy-egy gyülekezetét. Télen rendszerint az egész gyülekezet elkiséri őket látogató útjukra, úgyhogy ilyenkor két-három falu baptista népe is találkozik és épül egymás hite által. Ezek a találkozások nagyban fejlesztik az együtvéartózásnak érzetét. A hitközség prédikátora minden hónapban meglátogatja a körzeteket. A vasárnapokat a gyülekezetek rendszerint az imaházban töltik.

Temesváron minden hétfő este előkészítő órát tartanak a prédikátorok azoknak a tagoknak a számára, akik önkéntes evangélizáló szolgálatot vállaltak a város különböző helyein létesített missziói állomásokon. Kedden és csütörtökön ezeken a missziói állomásokon tartanak istentiszteleteket, míg az imaházban zene és énekóra van. Péntek este imaóra. A vasárnapot általában az alábbi program szerint ünneplik meg a gyülekezetek: 9—10 imaóra; 10—11 istentisztelet; 11—12 vasárnapi istentisztelet felnőtteknek; d. u. 2—3 (3—4) vasárnapi iskola gyermekek számára; utána evangélizáló istentisztelet, majd ifjúsági ünnepély következik, mely ének, zene és szavaltat számokból s egy rövidebb előadásból szokott állani. Hossza 1—1½ óra. Falun 7—8 órakor ismét imaházba gyűlnek össze a hivek evangélizáló istentiszteletre, míg városokban a gyülekezet tagjai beosztásuk szerint a missziói állomásokon evangélizálnak.

Egy vasárnap reggel beutaztam Temesvárra és felkerestem a baptista imaházat. A pontos címét nem tudtam s így 9 óra után léptem be az imaház előtermébe, amikor az imaóra már megkezdődött. Letültem az előszobában s a nyitott ajtón keresztül, anélkül, hogy észrevettek volna, figyelemmel kísérem az egész imaórát. Bizonyára énekkel és bibliaolvasással kezdték s énekkel is fejezték be azt. A vezető minden 10—15 percben felolvasta a 133 zsolt. 1 versét, majd keresetlen szavakkal néhány megjegyzést fűzött hozzá és alkalmas éneket énekeltetett. A közbeeső időben pedig a gyüle-

kezeti tagok imádkoztak. Körülbelül 12 imádságot hallgattam végig. Meg voltam lepve. Egyszerű szavak, szép kerek mondatok. Hálaadás, bűnvallás, Isten hatalmának magasztalása, egyéni és közösségi szükségek foglaltattak bennük. Egy-kettő kivételével akár-melyik külső formájára és tartalmára nézve az egyéni vonatkozásoktól eltekintve (ez sem tengelt túl) az én szivemből és szám által is szólhatott volna. Az imaórát követő rövid szünetben bemutalkoztam a gyülekezet jelenlevő véneinek, akiktől megtudtam, hogy a gyülekezet fele az Ifjúsági Egyesülettel Aradra utazott (60 km.) ifjúsági konferenciára. Ezért találtam csak 30 tagot (a gyülekezet negyedrészt) az imaórán. Az istentiszteleti liturgiájuk nem egyésés és nem kötött. Alkotó részei az ének, imádság, prédikáció, áldás és adakozás. Ez utóbbi körülhordott perselyekben történik.

Délután utána utaztam a megszökött gyülekezetnek. Az aradi imaházban találtam meg őket. Mintha csak egy református konferenciába csöppentem volna bele. Barátságosan mosolygó arcok jó kedély, fényképezési izgalmak, semmi nagyképűség. A megbeszélések már délelőtt lezajlottak sajnos, így az egyes gyülekezetek kiküldötteinek beszámolóit sem hallgathattam. 4 óraker megkezdődött az ünnepély és tartott — oh borzalom! — megszaktás nélkül 11 óráig. Nyolc óraker néhány érdeklődő vendég eltávozott, de amikor 9 óra felé egyszerre több hitközségi tag indult az ajtó felé, az egyik prédikátor dörgő szóval leckéztette meg a fegyelmezetlen városi gyülekezetet. Ami magát a programot illeti, eltekintve szokatlan hosszúságától, nagyon szép volt. Különösen a temesvári énekkar pompás kórusaiban a legkényesebb zenekritikus is elgyönyörködhetett volna. A versek között szerepelt Szombathy Szabó István, Ady és Emericus egy-egy jól előadott költeménye is. A szóló, duett és quartett, valamint az összes énekszámok szigoruan vallásos tárgyauak voltak. Az előadott színdarab már egyenesen csepegett a missziói hévtől. Dajka József bibliát magyarázott, egy kislány II. Tim. 2:3—5. alapján kedves adkortatióval fordult társnőihez.

Az ünnepi előadást Molnár Károly temesvári prédikátor tartotta Luk. 24:33—53. alapján „Jézussal a gyülekezetben“ címmel. Tartalmas szép előadás volt; amikor a hallgatók figyelme lankadni látszott, (1 óra 15 percig) előadó egy a tárgyhoz kitűnően találó kóruszámmal vagy gyülekezeti énekkel frissítette fel azt. Ebben a tekintetben bő választék állott rendelkezésére. Három énekes könyvtel van is van, több mint 500 énekkel. A Hit Hangjai c. énekeskönyvben 10 olyan éneket találtam, amelyet tőlünk vettek át, vagy mi tőlük. (Erős várunk, Mennybéli felséges Isten, Nagy Isten, Aki értem megnyitál stb.)

A gyülekezet életében minden tag aktiv részt vesz. Nemcsak az imaórákon imádkozik fennhangon, az istentiszteletet bezáró imádságra is rendszerint egy-egy gyülekezeti tagot szólít fel a prédikátor (ez az imádság rendszerint kifejezi azt, mennyire hullott jó talajba az ige magja), az egyik énekel, a másik zenél, harma-

dik vasárnapi iskolát vezet s ezenkívül mindegyik részt vesz az evangelizáló munkában. Temesváron több helyen tart fenn a hitközség missziói állomást (bérelt terem, önként felajánlott magánlakás) többnyire olyan helyen, ahová még a római katolikus egyház (amelynek missziói munkája pedig rendszeresebb, mint a miénk) sem ér el.

Egyházfegyelem.

A baptista gyülekezetek erejének titka az egyházfegyelemben rejlik. Lehet, hogy másfelé sokkal több gyarlóság van bennük és sok a képmutatás, a Bánságban élő baptistákról azonban nyugodt lélekkel mondhatom, hogy nagy általánosságban komoly keresztyén életet élő emberek.

A biblia alapján 4 fegyelmezési fokozatot ismernek és használnak: 1. megintés; 2. dorgálás (prédikátor *b*) és két diakonus, *c*) gyülekezeti bizottság, *d*) a gyülekezet által); 3. fegyelem alá helyezés (eltiltás az úrvacsorától, szavazati jogának felfüggesztése bizonyos időre); 4. kizárás. A gyülekezet minden hónapban tart gyűlést. Ennek tárgysorozatán szerepelnek: 1. anyagi ügyek, számloló a gyülekezet havi bevételeiről és kiadásairól (ez fokmérője a lelki hitéletnek. Aki két hónapig igazolatlanul megvonja pénzét a gyülekezettől, azt már fegyelmezik); 2. missziói és lelki ügyek; 3. fegyelmi esetek. (Aki rendszeresen nem jár a gyülekezetbe, megbotránkoztató életet él, korcsmába jár stb.) Az aradi imaház folyosóján külön szegénytábla figyelmezteti a híveket hűtlen társaikra. Emlékszem a kizárt tagok között több Farkas nevezetűt találtam. Bizonyára rokonok s egyik a másikat csábította a bűnre.

Anyagi ügyek.

A gyülekezetek adminisztrációs, személyi és dologi kiadásainak fedezetére a legbiztosabb alapnak a hívek áldozatkészségét tekintik. Az államtól elvből semmiféle anyagi támogatást nem fogadnak el. Egy egy hivatásos prédikátor (hivatásos: aki ebből él) fizetése gyülekezetek szerint 1200—5000 lej között mozog havonként. Díjlevelük nincsen s a hívek közössége maga szabja meg esetről-esetre, hogy mennyivel honorálja fáradságukat. Kötelező egyházi adó nincsen. Nem nevezhetők adónak a gyülekezeti, konvenciói és uniói díjak. Az első gyülekezetenként változik, átlag 24 lej tagonként, a konvenció minden tag után 12 lej, az unió pedig évi 4 lejt kér a gyülekezetektől. Az állandó és megszabott egyházi adót a tagok önkéntes tizedfizetése helyettesíti. Ezt a tagok jövedelmükhöz képest havonta vagy negyedévenként fizetik be a gyülekezet pénztárába. A tized jelentőségéről fogalmat nyerünk, ha megtudjuk, hogy a temesvári hitközség egyik körzetében, mely 51 tagot számlál, 4 gyülekezetben tömörülve 1936-ban 27 000 lej volt a missziói adományok összege. Nincs ebben az összegben a szegénypénztárba és a perselyekbe befolyt bevétel, sem pedig két tagnak, mint a körzet képviselőinek kétszeri kolozsvári konferenciái

költségeit. A emesvári gyülekezet 116 tagot számlál. Ezeknek 60°/_o munkásember. Havi 4000 lejen felüli jövedelemmel alig 4—5 tag rendelkezik. Az 1936. esztendőben mégis 135 000 lejt tett ki az évi misszió. Az istentiszteleti és egyéb perselyes gyűjtések eredménye ezenfelül 25—30 000 lej volt. Ezenkívül fizeti minden lélek a fennemlített díjakat. 10—12 egyszerű cselédleány tagja is van a gyülekezetnek. Ezek fejenként és évenként kb. 1000—1200 lejt fizetnek.

Ifjúsági munka.

1932 augusztusában, beiktatásomat követő vasárnapon reggel 9 órakor két hatalmas teherautó állott meg parochiám előtt. „Még Temesvárról ismerjük a tiszteletes urat (ahol mint segédlelkész a középiskolások bibliakörét is vezettem, melynek egyik legbuzgóbb tagja a baptista prédikátor fia volt, de egyébként semmiféle nexusban velük nem voltam), kereszteleési ünnepségre megyünk Gherlenisre s ha megengedi, mi is üdvözöljük néhány dallal új állomáshelyén.” 40—50 mosolygószemű ifjú és leány sorakozott fel a verandámon néhány idősebb ember vezetése alatt s dicsérte lelkes énekkel az Urat. Félóra mulva 2000 lelkes gyülekezetemből prédikáción 150—250 hallgatója közül alig 10—20 volt a hasonló koruak közül. Tulajdonképen ez a körülmény keltette fel érdeklődésemet a baptisták iránt. Mivel tudják ők lekötni az ifjúságot?

Sajnos azóta sem volt alkalmam, hogy a baptista ifjúsági munkát közelebbről megismerjem, de azt hiszem nem tévedek, ha sikerét két tényezőre vezetem vissza: 1. a szülők zsenge koruktól kezdve úgy nevelik a gyermekeiket, hogy a gyülekezetben otthon legyenek és jól érez-ék magukat; 2. a gyülekezet mindent elkövet, hogy ifjúsága ne kívánozzon világi szórakozások (tánc, korcsma) után s e célból állandóan rendez ünnepélyeket, hangversenyeket, kirándulásokat stb., melyek elfoglalják az ifjakat s lekötik idejüket s kedvöket.

A romániai magyar baptista sajtó.

A baptista misszió egyik legfontosabb eszközének a sajtót tekinti. Nem csoda hát, hogy elég fejlett sajtó felett rendelkeznek. Nagyon olcsó naptáraikon kívül időközi és állandó jellegű röpiratokat adnak ki (4 oldalas „Örömhír“ két hetenkint jelenik meg. Ara darabonként 0.70—0.30 lei a megrendelt mennyiség szerint.) A „Szeretet“ Nagyváradon jelenik meg. „Az Igazság Tanú“-t a Szilágymegyei Magyar Baptista Hitközség adja ki Szilágysomlyón. Megjelenik havonta egyszer 14—24 oldalon, 50 lejért, XIII. évfolyamában. „Az Üdv Üzenete“ idén lépett V-ik évfolyamába. A romániai magyar baptista szövetség közlönye. Megjelenik minden hó 1. és 15 én. Felelős szerkesztő és kiadó Molnár Károly. Szerkesztőség és kiadóhivatal Temesvár. Előfizetési ára 100 lej az „Örömhír“ melléklettel.

Ennek a folyóiratnak nagyon érdekes és tanulságos története

van. 1933 májusban megalakul a Temesvári Baptista Irodalmi Társaság, hogy a bibliai igazságokat folyóirat, füzet, naptár és egyéb kiadványok által terjessze. A következő hónapban ennek tagjai 24.000 lej alaptőkével (mely egyszerű folyóirat 12 számának megjelenését biztosítja) megalapítják Az Üdv Üzenete Részvénytársaságot úgy, hogy minden tag adományképen 600 lejt fizetett. Juliusban megjelenik az első 8 oldalon évi 60 lej előfizetési díjjal. 1935 ben már kéthetenként jelenik meg az újság, 1937-ben pedig eléri az 1200 példányszámot. Kitűnően szerkesztett folyóirat. Bibliai elmélkedéseken, bibliamagyarázatokon kívül rendszerint hoz egy hitmélyítő előadást külföldi baptista theologusok vagy Rómában végzett társzerkesztőjének (Dr. Culmann) tollából. Az országban történő minden nevezetesebb baptista megmozdulásról a legtöbbször fénykép kísérel tájékoztat. A vidéki prédikátorok munkáját „Vasárnapi tanító” állandó rovatával könnyíti meg. Baptista vonatkozású és egyéb híreket közöl az egész világról. Ezenkívül alkalmat ad olvasóinak, hogy irodalmi ambícióikat is kielégítsék, egy-egy versüket vagy írásukat leköszölve. Eredeti a szerkesztő aktualitásokat megbeszélő „szeget ütött a fejembe...” c. rovata. Van bibliai rejtvényrovata és vidám sarka is. A baptistákra vonatkozó más táborból származó szóbeli vagy írásbeli megnyilvánulásokat a szerkesztő élénk figyelemmel kíséri és pompás íráskészséggel (eredeti magyar parasztihumorral rendelkezik) azonnal reflektál is rá. Ilyenkor néha őt is elragadja a rabies theologorum, különben azonban a felekezi békét propagálja (bár ezt úgy látom csak a protestáns egyházakra értelmezi.)

A kezeim közt levő utolsó szám vezércikke éppen Felekezetközi béke, vagy háború címen közöl egy hosszú elmélkedést. Három hasábos cikkben D. L. Moody híres evangyelista 100 éves emlékének áldoz, akinek fényképét megfelelő szöveggel a címlap hozza. Az irodalmi részi három vers és egy bibliai történet folytatásos része alkotják. Következik két nekrológ nagyváradi születésű Orosz István new yorki prédikátorról és Fortin László debreceni prédikátor feleségéről. Molnár K.-nének a hóvirágról írt hangatos írása után két oldalas „Belmisszió” rovat, közben tájékoztató a Világszövetség főtitkárának bucaresti látogatásáról és elért eredményeiről, a szatmári gyülekezet nyilvános nyugtázása az ország mintegy 50 helyéről imaház építésére befolyt adományokról (kb. 35.000 lej.) A „Külmisszió” rovat egyéb hírek mellett egy hasábot szentel Babos Sándornak, kiről temesvári látogatásával kapcsolatban igen rokonszenvesen emlékezik meg, de nem feledkezik meg a kínai baptista misszió rövid ismertetéséről sem. Hírek és fennemlített apró rovatok egészítik ki a folyóiratot; fedőlapján az új büntelődöntvénykönyv 310—312 paragrafusait (valláselleni vétségek) ismerteti és magyarázza.

Mint Az Üdv Üzenete melléklete jelenik meg 12 oldalon az „Ifjúsági Élet”, melyet a bukaresti szeminarium Amerikában (Louis-

ville) végzett váradi születésű ifjú tanára Dr. Biró László szerkeszt. Ára 40 lej.

Kapcsolataink a baptistákkal.

A romániai református egyház hivatalosan két szerven keresztül tart fenn kapcsolatot a baptistákkal: a vasárnapi iskolák szövetségében, melynek múlt évben megválasztott elnöke Cocuți Ioan épen baptista és az Evangéliumi Világszövetség erdélyi tagozatában, melyben a két református egyházkerület és az evangélikus magyar szuperintendencia mellett a baptista magyar konvenció is képvisellel bír. Ennek a szövetségnek szokásos évi januári imahetét sok baptista gyülekezet is megtartotta, de a bizottság jelentése szerint külön tartva magát a református és evangélikus egyházaktól. Budapesten ugyanezt az imahetet a folyó évben a református, evangélikus, baptista és methódista egyházak közösen rendezték meg felváltva szolgálva egymás templomaiban. (Református részről: Muraközy Gyula, Bernát István, vitéz Csia Lajos, dr. Major László, Döbrössy Lajos misszionárius, Forgács Gyula stb. szolgáltak.)

Egyébként a református társadalom vagy egyáltalán nem is vesz tudomást a baptisták létezéséről, ami elenyészően kis számmal indokolható, vagy pedig a bevezetésben vázolt okok miatt meglehetősen ellenszenvvel viseltetik velük szemben. Hogy ez a tudomásom szerint kölcsönös bizalmatlanság mennyiben lehet indokolt az ország más vidékein, nem tudhatom: az általam ismert bányászati baptistákkal és azoknak rokonszenves vezetőivel a kölcsönös protestáns testvéri barátság ápolását és több ponton való együttműködést, nemcsak lehetségesnek, hanem kívánatosnak is tartom. Természetesen nem gondolok arra, hogy hitbeli meggyőződésünktől csak egy hajszálnyira is eltérjünk, sem arra, hogy az egyházunktól esetleg elszakadt hiveket ilymódon édesgessük vissza. A magam részéről — ha már az emberi gyarlóság miatt az Úr Isten kijelentésének csodálatos gazdagságát egyszerre és egyféleképen felfogni és hitvallásba önteni nem tudjuk — elismerem a baptista egyház létjogosultságát is. Közös aklunk amugy is csak a mennyben létszen, a pásztor azonban már itt a földön is csak ugyanazon egy: a Krisztus lehet.

Orth Imre.

A Kiáltó Szó könyvei:

1. sz. **A mi egyházunk.** Irták: Biró Sándor, Borbáth Dániel, dr. Imre Lajos, László Dezső, dr. Tavasz Sándor és Zágony Anna. 88 oldal. Ára 18 Lei.

E könyv tartalma: I. *Amit mindenkinek tudnia kell egyházunkról.*

1. Az egyház Krisztus teste. 2. Egyházunk hitvallása. 3. Miben különbözik a mi egyházunk a többi egyházaktól. 4. Egyházunk alkotmánya. 5. Egyházunk hatóságai. 6. Egyházunk statisztikája. 7. Az ardeali református egyház kialakulása

II. *Az ardeali ref. egyház iskolái.* a) Elemi iskolák. b) Középfiskolák. c) Főiskolák.

III. *Szeretettintézményeink.* 1. Diakonissza intézetünk és kórháza.

2. Árvaházunk. 3. Aggmenházaink. 4. Szeretetházaink

IV. *Egyházunk missziói munkái.* 1. Egyházunk belmissziói munkái. 2. Az IKE munkája. 3. Az ardeali ref. Leányszövetség. 4. Nőszövetségi munka. 5. A férfiszövetségekről. 6. Iratterjesztéseink. 7. Sáfársági mozgalom. 8. Egyházunk külmissziói munkája.

V. *Egyéb egyházi munkák.* 1. Egyházunk időszaki sajtója. 2. A Károli Gáspár Társaság.

2. sz. **Egészségügyi Tanácsadó.** Az ardeali magyar nép számára. Irta: dr. Jancsó Béla. 66 oldal. Ára 10 Lei

3. sz. **Szórványainkról.** Irták: Földes Károly, Gergely Ferenc, Horváth Jenő, Kovács Pál, Sass Kálmán és Szigethy Béla. 148 oldal. Ára 28 Lei.

E könyv tartalma: 1. A szórványkérdés hunedoarai szemmel.

2. A ciucmegeyi ref. diaszpóramisszióról. 3. A regáti misszió. 4. A királyhágómelléki ref. egyházkerület szórványai. 5. A mezősegi szórványok. 6. A megoldott kérék. A nagysajói egyházmegye szórványai.

4. sz. **Két tűz között.** A református egyház a modern magyar irodalom tükrében. Irta: László Dezső. 48 oldal. Ára 14 Lei.

5. sz. **Isten Igéjének szolgálata.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

6. sz. **A Reformáció mint döntés.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

7. sz. **Isten akarata és a mi kívánságaink.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 L.

8. sz. **A református tan, annak lényege és feladata.** Irta: Barth Károly. Fordította: M.-Nagy Ottó. Ára: 18 Lei.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia

A zarándok útja

Irta: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.
Olcsó népies kiadás. — Ára 25 Lei.

Itt az Isten köztünk

Bibliolvasó kalauz az 1937. év minden napjára.

Egész ember

Irta: Ivar Saeter. Fordította: Szigethy Béla. — Ára: 30 Lei.

Mit cselekedjem?

Legujabb „Élőkönyv“. A szolgálati munka vezérfonala.
Irta: László Dezső. — Ára: 16 Lei.

Az IKE munka alapjai.

Irta: László Dezső. Ára 18 Lei.

Kénes gyufák Miből élnek az emberek?

Két egyfelvonásos szindarab. Ára 8 Lei.

Ő zörgetett Magasságok felé Liliomok mezején Az Úr felettünk

című egyfelvonásos vallásos tárgyú szindarabok. A 4 mű-ára 18 L

Az IKESZÓ munkája.

Irták: Dr. Tavaszgy Sándor és László Dezső.

A mi játékaink

100 társas-játék leírását tartalmazó könyv. — Ára 12 Lei.